25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6708 — 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 8 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1326 — 11 Février 1908 — 25me année № 6708

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ. ՂԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱ�column 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 100 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԵԱՖԲԸ ՄԵՐ ՎՐԱՑ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

«ARÉVELK»
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Constantinople, Galata

10 PARAS

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՆԵԼՈՒ ՐԱՂՁԱՆՔԻՆ ՄԷՋՆ Է

Անցեալները երկու մանկամարդ օրիորդներ իրարու հետ կը խօսակցէին շրջեալ մը մէջ, ուր ես ալ կը գտնուէի։ Իրենց խօսակցութենէն կրցայ կռահել թէ՝ երկուքն ալ իրարու դասընկեր և միասգամայն շրջանաւարտ էին Բերայի Էսատեան վարժարանէն։ Առաջինը խարտեաշ մը՝ բաւական գեղեցիկ դէմքով, կը պատմեր թէ իրենք զարդացած օրիորդներու կարգը կը դասուէին այլ եւս. քանի որ բաւական լաւ ընթացք մը բոլորած էին իրենց վարժարանին մէջ, երկար տարիներ աշակերտելէ վերջ։ Ու հիմա կը մնար իրենց դաշնակը շարունակելու, աղջիկ ներու փառքը անմահացնող դաշնակը, որպէս զի իրենց կատարելութիւնը անթերի ըլլար։ Խօսակիցներս դեռ պիտի չարունակէին իրենց անձնագովութիւններու երկար շարքը, եթէ երբեք Դատարգիւղի առջեւ չգծնուած չսպասէր յանկարծ, մեզ իմացնելով թէ պէտք էինք մեկնիլ այլ եւս։ Դարձեր տուն եկայ և ակամայ միտքս զբաղեցաւ յիշեալ օրիորդներով, մանաւանդ մէկով, որ այնքան յաւակնոտ կ'երեւար և չէր վարաներ ինքզինքը զարգացած աղջկան մը կարգը դասելու, երբ հաղիւ նախակրթարանի մը սեմէն դուրս գրած էր իր տարը։ Ու մղուեցայ խորհելու թէ ո՞վ ցանած էր յաւակնոտութեան սերմերը մեր աղջիկներուն մէջ, ո՞վ իրենց ասոյգեցուցած էր թէ կատարելութեան սահմանը ո՞ւր կը սկսի և ո՞ւր կը վերջանայ։

Կարեմ կ'արժէ ասկի տառերով քանդակել մեր աղջիկներուն մտքին մէջ սա գաղափարը թէ՝ կատարելութիւնը սահմանուած չկրնար ըլլալ և ճշմարիտ կատարելութիւնը կը կայանայ կատարելութեան հասնելու գիտակից բաղձանքին մէջ։ Ո՜ղջ աղջիկներ, պէտք է լաւ հասկնաք որ եթէ ձեր բովանդակ կեանքին մէջ ուսնելու իակ օրլաք, դարձեալ նոր բաներ պիտի գտնաք ուսանելու։ Ո՛չ, յառաջդիմութիւնը վերջ չունի և մեր գիտցածը անհուն գիտութեան քով ան է, ինչ որ է կաթիլ մը ջուրը ընդարձակածաւալ օվկէանոսին բաղդատմամբ։ Ա պահով եղէք. ո՛վ որ չի յառաջդիմեր կը ետադիմէ, ո՛վ որ կատարեալ եղայ կ'ըսէ այն վայրկեանէն իսկ կասած ու լեցած կընայ համարուիլ։ Այս խրատները ձեզի անկեղծ բարեկամուհիի մը կողմէն կուգայ, ուշ դրէք անոնց և չեմ յուսար որ ապագային զղջալու պատճառ մը ունենաք։ Տակաւին շատ դեռատի էք, կրնաք հիմնովին փոխել ձեր սխալ գաղափարները, թիւր ըմբռնումները, բաւ է որ քիչ մը կամք և քիչ մըն ալ բարի կամեցողութիւն ունենաք։ Ուրեմն այսօրուընէ սկսեալ մերկացէք այն գաղափարներէն, որոնք հինովին սխալ են և սրու կատարած երբ ալնաք, ձեր բարոյական արժանիքէն շատ բան վրայ պիտի տաք։ Ապահովաբար ձեր այս յանդգնքին մէջ դուք բարոյապէս անմեղ էք, ուրեմն ձեր դաստիարակներուն վրայ կը ծանրանայ ձեր յանդգնքին պատասխանատուութիւնը, ասոնց օրնք առողջ գաղափարներով սնոցած չեն ձեզի։ Զոր լաւագոյն ըլլալու հակամտութիւնը կը ընծայուի, կատարելութեան հասած ըլլալու կարծիքին առթած հաճոյքէն, հետեւաբար շատ դիւրութեամբ կրնաք փոխուիլ։

Եւ որպէս զի ձեր բաղձանքին համեմատ հասնիք կատարելութեան. մի բժշկուելիք իսպառ ձեր ամէնէն իմաստուն և անկեղծ բարեկամներէն, որոնք այսօր ձեզ դռին լաւագոյնին հասնելու շաւղին մէջ։ Ըսեմ կ'ուզեմ աղ'իւ օրիորդներ, երբ ձեզի նոր ընկերներ գտնելու ջանքին չը միացնէք նաեւ այսուհետեւ գիրքերու՝ ձեր հին բարեկամներու հետ, ուրկէ լուրջ բարեկամութիւնը մշակելու խոհեմութիւնը, երբեք չպիտի կրնաք քաղել այն օգուտներն ու բարիքները զորս գտնել կը յուսաք ձեր բարեկամներու ընկերակցութենէն։

Այսուհետեւ կը գտնուիք դպրոցական կեանքէն շատ աւելի փափուկ ու փշալից կեանքի մը մէջ, այսուհետեւ ձեր վրայ աւելի մեծ պարտականութիւններ կը ծանրանան, զորս կատարելու վիճակին որքան մօտնաք, այնքան կատարելութեան պիտի հասնիք։ Եւ այդ ամէնը գիտէք ինչո՞վ պիտի յաջողիք կատարել, եթէ ոչ դնելով զձեզ մտաւորականութեան շաւղին մէջ, որ և կատարելութեան ճշմարիտ ճամբան է։ Եւ զձեզ ձեր պարտականութիւններուն տէր և դիտակից ընելու համար, խղելու չէք ձեր բարեկամութիւնը գիրքերէն, ուր պիտի հանդիպիք մեծ միտքերու, որոնք ձեզի բարձր ու կորովի բարոյականը պիտի ներշնչեն, որոնք պիտի ճանչցնեն ձեզ դժուարին դերը կին էակին, որ կոչուած է օգնական ըլլալ իր համայնքին երջանկութեան համար։ Ո՛չ, ո՛չ, մի կարծէք թէ դպրոցական տարիներն՝ պարտականութենէն ազատելէ վերջ, այլ եւս ձեզի վիճակած է երջանիկ կեանք մը ըմբոշխնել, այն ընկերութեան մէջ, ուր մտել ձեր ամէնէն գեղեցիկ երազը ու իսկայը կը կազմէ։ Իմ մասիս կնոջ սեւեռամտածումը պէտք է ըլլայ երջանկացնել, զի այդ է իր ճակատագիրը և առոր սահմանուած է ինք։ Բայց մի կարծէք թէ այդքան խիստ եղած է բնութիւնը ձեզի դէմ, երջանկութեան վայելումի քաղցրութիւնը ձեզմէ խնայելով. ընդհակառակը, երջանկանալու իմաստն ու բանալին մի՛ջոցը ձեզի տրամադրելի ըրած է, միայն լաւագոյն առիթներէն օգտուելու հետամուտ եղած չենք մենք դժուարացնելու։ Բա՛ռ, կա՛ դադրեցէք ճշմարիտ հաճոյք մը, երջանկութիւն մը որ մարդս կը զգայ ուրիշ մը երջանկացուցած ըլլալու երջանկութենէն։ Ուրեմն քանի որ տակաւին դեռատի էք, ինքզինքիդ այն պէս մը կրթեցէք որ ազնիւ հաճոյքներ վայելելու ոյժը ձեր մէջ զօրանայ, այն ատեն ոչ մէկ ջանք պիտի խնայէք ի հրակէ երջանկացնելու այն համայնքը, այն ընկերութիւնը, որուն համար սահմանուած է կինը։ իմ մասիս իսկայ կինը, կատարեալ կինը այն միայն արժանի է ըլլալու, որ մարդային ընկերութեան հանդէպ ունեցած դժուարին ու քաղցր պարտականութեանց կատարումին մէջ կը յաւաղ երջանկութիւնը փնտռել, հաճոյքներու ամէնէն լաւագոյնը։ Միակողմանի հաճոյքի հետապնդումը հասարակ և անձուկ միտքերու բաժինն է, և այս գաղափարին անդրադարձէք ամէն անգամ որ փափաք մը կը զգաք միակողմանի հաճոյքը վայելելու, այսինքն այն հաճոյքը, ուր անձնասիրութիւնը իր ամէնէն լաւագոյն բաժինը ունի։

ՋԱՊԷԼ ՋԱՔԱՐԵԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԸՆԷ ԳԱՅԼ ԵՐԲ ԱՆՏԱՌԷՆ Կ'ԵԼԼԷ...

Իր Ցիcատակներուն յուզիչ մէկ էջին մէջ, Ժորժ Սան կը խօսի այն սարսափին վրայ որ իր ազգ. սիրտը կը սառեցնէր երբ՝ ձմրան գիշերներուն՝ Պէսիի Թաւուտներուն և ամայի դաշտերուն մէջ Թափառող գայլի վհմակներուն ոռնումը կը լսէր հեռուէն։ «Անոնց ոռնալը չլսելու համար գլուխս վերմակներուն տակ կը ծածկէի ու աչքերս գոցած՝ բոլոր ուժովս քունը կը կանչէի. բայց այս ահաբեկիչ ոռնումները աւելի վայրենութեամբ կը վերբարձակէին և մինչեւ ականջներուս կը գայթային։ Ահաբեկած աղջնակի իմ միտքս այն ատեն, ամէնէն զարհուրելի բաները կ'երեւակայէր և միտքս կ'ինար դիւային անասուններով լեցուն անտառներուն սարսափը։»

Անտառին խորը՛ը, մթաստուեր և խորհրդաւոր. ահա՛ ոռնոցիս, գայլին ատացուածքը... Արեւը մարը մանելու վրայ է։ Անտառին մէջ ուր մութը կը տարածուի, քանի մը կենդանիներ չոր տերեւներուն վրայէն կը ահին դեռ և կ'երթան իրենց կայանը։ Այն ատեն, խիստ թաւուտքէ մը ուր ծածկուած է իր որջը, կենդանի մը ոռքի կ'ելլէ, որուն հառաչին ու կազմուածքին նայելով, մարդ գամբռ մը պիտի կարծէր։ բայց իր բոլոր գնացքին մէջ կատարի ու վրդովիչ բան մը կայ որ զայն կը տարբերէ չանէն։ Իր մազերուն գոյնը, աղտոտ չէկոու մը, հերձաքարագոյն ցոլքերով, կը չփոթուի գրեթէ թաւուտքը լեցնող կէսմութին հետ։ Ականջները կը ցցուին, չեչտակի, դէպի եռեւ փախած իր գլուխին վրայ և դեղին բիբերով չեղակի աչքերէն, ֆոսֆորափայլ նշոյլներ կը խուսափին։ Գայլն է այս կենդանին։

Ամբողջ օրը, իր որջին ծառուտներուն վրայ պառկած՝ քնացած է։ Վերջալոյսին անօթութիւնն է որ կ'արթնցնէ զինքը և ոռքի կը հանէ. սովահար անօթութի՛ւն մը, ճշմարիտ «գայլի անօթութիւն» մը։ Գլուխը խնարհած, աչքերը շողուն և վայրագ, լեզուն իր քառասուներկու խոշոր ականերու շարքին դուրս կախուած, որսի կ'ելլէ։ Անտառին անասունները իր առաջին զոհերը կ'ըլլան. ընդհուպ, սովալլուկ անասունի իր հրավառ աչքերովը կը դիտէ այն մարդադէտները, որ ձիեր, ոչխարներ, այծեր օրուան վերջին նշոյլներուն մէջ կը ճաթակին։ Տարամոլոյսէն օգուտ քաղելով՝ գայլը կը սոզոսկի։ Ցանկարծ, խոտին մէջ սեւ բան մը կ'ասանու և խղդուած անասունի դժնեայ աղաղակ մը կը լսուի։ Զա՛հ մը ալ ահա զոր ըրաւ ոռքակոտ գիլակերը։

Ո՛չ մէկ կենդանի զերծ է իր յարձակումներէն։ Իր ուժը սասկի է։ Գիլուս մէկ հարուածով կրնայ հուժկու եզ մը սասպալել, ինչպէս նաև կղակի մէկ հարուածով մէկէն կտրել ձիու մը սրունգը։ Ոչխար մը կամ այծ մը խղդեց մի. զոր իր զօրաւոր ճակներուն մէջ առնելով կը փախչի. հեռուն տանելով զայն։ Եթէ սպասնածը կով մը կամ ձի մըն է. բեռը իր օրջը քաշել տանելու համար ծանր է, ուստի նոյն տեղն իսկ կոտր կոտր կ'ընէ զայն և տաք ու ամբողջովին արիւնոտ միսը օրկոտալութեամբ կը լափէ, առանց ծամելու ահագին կտորներ կլլելով։

Գայլին անյագութիւնը երեւակայուելու է դուրս է։ Գոնեմրոյ մէջ, Ցրանքքաւթի չրջակայքները, 1893ին, գայլ մը տասը վայրկեանի մէջ լափեր է երկու ոչխար և եզան մը մսին լաւագոյն կտորները։ Վլոռայիցի մէջ ալ (ռուսական Բեսլանթա) 1890-91ի ձմրան, չորս գայլեր քանի մը ժամուան մէջ սպաննեցին և կերան 19 ոչխար և խոզ մը։

Այսպէս, գայլաշատ երկիրներու մէջ այս գիշատիչ անասուններուն գործած աւերները ահռելի են։ 1879-80ի այնքան խիստ ձմրան, Ցրանսայի մէջ անօթի գայլերը աւերեցին արեւելքի և կեդրոնի գաւառներէն շատերը, մանաւանդ Մէօզը, Ժիւռան, Տօռսօնէն, Հօթ-Վիէնը, Կառանդը։ Այդ տարին, քան ամենատկար գնահատութիւններու, այս գիշակեր անասունին ակառներուն տակ փճացած էին 2700 ոչխար, 465 եզ, 1100 այծ և 450 խոզ։ Ռումանիոյ մէջ, շատ ատեն չկայ, տարին 4000 ոչխար կ'ուտուէին գայլերէն։ Փոքրիկն Ռուսիոյ դաշտերուն մէջ, ուր ցերեկը, գայլերը հոդին մէջ իրենց փորած փոսերուն մէջէն կը պահուրտին և գիշերը, 60էն 100ական գայլերէ բաղկացած վհմակներով կը պտտին տափաստաններուն մէջ, ի զո՛ւր զանգ կը պտտնին և հարիւրներով կը սպաննեն. առանձին կը շրջունակեն դարձեալ ահարկու պատուհաս մը ըլլալ։ Էջաթէրինոսլաւի գաւառին մէջ միայն. 1900-901ին գայլերը գիշատեցին 2845 ոչխար, 729 եզ, 1057 ձի և մարուկ։

Զմեռն է որ գայլը ամէնէն աւելի ահարկու կ'ըլլայ։ Զիւնը կը ծածկէ երկիրը. անասուններուն մէջ երէ չկայ կամ շատ քիչ կայ. և դաշտերուն մէջ ալ հօտեր չկան։ Այն ատեն, ինչ որ ալ ըլլայ, իրենց անկուածութիւնը յաջողցնելու համար, գայլերը խումբեր կազմած հեռուն կը տարածեն իրենց արշաւներն ու աւերները։ Այսպէս՝ գաւառ մը կրնայ յանկարծ կոխուիլ գայլերէ։ Երեսուն տարի առաջ, Ձիրան սկիզբը, յանկարծ Նորմանտիոյ մէջ՝ Իլիլի, Ասէվիլի և Գեռվիլի գաւառներուն մէջ երեւցան գայլերը որոնք Մոնի անտառէն եկած կ'երեւային. շատ մեծ էր իրենց թիւը. 300է աւելի հաշուեցան։ 1879 դեկտեմբերին ալ, գայլերէ ողողուելու կարգը. Տօմի և Իզէռի գաւառներուն եկաւ. 1906ի վերջն ալ, գայլի գաղթական վհմակներ, ոմանք Բռէօզէն և ոմանք Տուպէն եկած՝ Ռոնի մէջ երեւցան։ Ցնորական են այն հեռաւորութիւնները զորս կը կարէ գայլը, տեղ մը չկենալով։ Գիշերը, անանց անդադար որարշաւ կը վազեն, ցուրտ օդին մէջ, երկարաշունչ և ադիոդրմ ոռնումներ արձակելով։ Մէկ գիշերուան մէջ անոնք դիւրաւ կը կարեն 40 ժոմն տեղ. իրենց թաթերուն և ամբողջ մարմնին մկանները զոզոզան պէս կարծր են թափառիկ ապատակներու խառամբեր կեանքին վարժուած ըլլալով։ Մ. Ա. Գուռդ հետեւեալ դէպքը կը յիշէ։ Գիւղացի մը գնած ըլլալով որոր գայլի մը երբ սա իր ձագերուն կաթ կուտար, ասնասունը կ'որոշէ ուրիշ տեղ փոխադրել իր զաւակները։ Տասերկու քիլոմէթր հեռու գտնուած թաւուտ մը կ'ընտրէ զոր երկու գեռակներ կը բռմեն իր նախկին որջէն։ Իր համանուագ ձագերը ուրիշ պտիներէ կը քաղկանային, որոնք անոր հետեւելու ուժ չունէին դեռ. այլ սակայն բաւական խոշոր էին, այնպէս որ մէկ անգամէն մէկէ աւելի չէր կրնար տանիլ։ Մէկ գիշերուան մէջ ասանկ մի՛ջոց մը կարելու անկարող ըլլալով՝ որոշած էր երկու օրեան ընել։ Իր գործը կատարելու համար երկու գիշերը բաւական եղաւ։ Անասունը բերէն մէջ պզտիկ գայլ մը ունենալով միշտ, 192 քիլոմէթր ճամբայ քալած էր երթն ու դարձը հաշուելով և երկու գեռակներէն 16 անդամ անցած։ Ասկէ զատ, ամէնէն լայն գեռերն իսկ սառնատորներ կը քշեն կը տանին բայց չեն կասեցներ գայլը իր գնացքին մէջ։ Գայլը ջուրէն կ'ելլէ սեւեռերը ցցուած, ուրկէ վերջ բոլորովին թրջած կը պառկի ձիւնին վրայ ու կը քնանայ։ Արթնցած ատեն, ամէն ատենէ աւելի թեթեւնդամ ու կայտառ կը գտնէ ինքզինքը։

Հակառակ իր ոյժին, իր մկանուրեան և ճանկերուն, գայլը վախկոտ է։ Տղու մը ճիչէն, շղթայի մը հնչած աղմուկէն, որափոքին ձայնէն զատ ուրիշ բանի պէտք չկայ զայն ի այս վախճառ կոչիկը դնէ։ Երբ գայլ մը Լաբանիցի մը հալածէ, այս վերջինը չուանի մը ծայրը կերպասի պատառներ կապելով՝ ծայրէն բռնած հեւէն կը քաշէ։ Զինին վրայ չուանն ու կերպասը կ'ոստոստուին սա բաւական է ահաբեկելու համար գայլը որ Լաբանիցիին բաւական հեռու կը պահէ ինքզինքը։ Մաւթին մէջ փայլող ամէն բան կ'ահաբեկէ զայն. այսպէս՝ ատատիկ կը վախնայ լուցկիէն, 1895ին Հօթ-Սաւոյն մէջ, փայատար մը, գիշեր ատեն անատէ մը առանձին կ'անցնէր։ Ճանկարծ հաչիւններ կը թռնդան ու ինքզինքը պաշարուած կը տեսնէ։ Բարեբախտաբար մարդը չչփոթիր և վարկեան մը իսկ փախչիլ չկարծիր, ինչ որ զինքը կորուստ պիտի մատներ։ Անմիջապէս լուցկիին ատփը կը հանէ գրպանէն և հատ մը կը քաշէ։ Ցոսֆորին լոյսը ցայտածին պէս՝ գայլերը կը սկսին փախչիլ, կողկողագին ոռնումներ արձակելով։ Ատոր փոխարէն, երբ գայլը անօթեցած է, աներեւակայելի յանդգնութիւն մը կը ստանայ։ Վա՛յ, ան մարդուն որ այս տեսակ վայրկեանի մը կը հանդիպի անոր։ Անօթի գայլը մարդուն ահարկու թշնամին է. նոյն իսկ եթէ մարդ զինուած ալ ըլլայ, անկարող կ'ըլլայ ինքզինքը պաշպանելու, այսքան արագարգ կենդանութիւն ունեցող ռնասունի մը դէմ։

Առենօք Ցրանսայի մէջ գայլերը որոնք ընդարձակ անասուններու մէջ կը կը բաղմանային, ամէն ձմեռ գիւղացիները ահ ու սարսափի կը մատնէին։ Մէյին դարան, այս՝ ահարկու գիշատիչները ժանտախտն, տոմին, բարոտութեան և հրասակներու խումբերուն հետ ժամանակին մեծ պատուհասներէն մէկը եղան։ Անոնք, 1427ին մասն նոյն իսկ Բարիզ, ուր Մոնմարթրի և Սէնդ-Անդրէան դրան մէջտեղը մէկ անգամէն 14 զոհեր ըրին։ Լուի ԺԴ-ի թագաւորութեան օրով, 300 հոգի գիշատեցան գայլերուն կողմէ։ 1765ին ալ, Սէնդ-Մէնհուլթի անտառին մէջ գայլերու թիւը այնքան չատցաւ որ փայատարները իրենց աշխատութիւնները թողելու ստիպուեցան։ Այս տարի ալ, Օվէռներ, Ռուէկը և Լանկուաքի մէկ մասը աւերուեցան ժէվոռատի համբաւաւոր անասունէն որ ուրիշ բան չէր բայց եթէ խոշոր գայլ մը, 1.81 մէթր երկայնութեամբ։ Թէեւ հաղարաւոր որսորդներէ և ամէնէն աւելի փոքր գայլասրներէ պաշարուելով սպանուեցաւ վերջապէս, տակայն 113 մարդ գիշատած էր արդէն։

Դեռ նոր, 1879-80ի ձմրան, այս գիւղակերները, մնունդ ունենալ, անլուր կոտորութիւն մը ցուցուցին տասնմէկ հոգի գիշատելով և ութսունչորս ալ վիրաւորելով։ Այն երկիրներուն մէջ ուր ամէնէն աւելի աւերներ կը գործէ ան, ինչպէս ռուսական Ասիոյ մէջ, մեր օրերուն ալ կը շարունակէ իր սգալի և ահրիմնալի չահատակութիւնները։ Այսպէս՝ Թուրքէստանի մէջ հաղաւոիւա է որ կարաւան մը յարձակում չկրէ հարիւրաւոր գայլերէ, որոնց դէմ կանոնաւոր կռիւ մը մղել հարկ է։ Սիպերիոյ մէջ, ամէն տարի 400էն 450 մարդ յարձակում կը կրէ գայլերէն։ 1901 յունուարին սիպերիայի ՝ՀՕթը մուժիկներ, Ինենիսէյսք կոչակալութենէն, որոնք իրենց գիւղէն 12 վերստ ատփատանով բաժնուած անտառի մը մէջ աշխատելու դացած էին, իրենց տուները կը վերադառնային։ Հաղիւ թէ ձիւնին մէջէն դժուարութեամբ երեք քայլ ճամբայ կարած էին, երբ արեւմուտքի կողմը նշմարեցին տեսակ մը սեւ դեղ որ հորիզոնին վրայ երկնից ծիրանի խորքին մէջ որոշապէս կը տեսնուէր։ Քանի մը հարիւր մէթր անդին, բարձրաւանդակի մը վրայ լքուած, իսպա մը կանգնած էր. խեղճերը, խելակորոյս, իրենց որունքներուն բոլոր ուժովը վազելով, դէպ ի այս պատսպարանը ուղղուեցան։ Գայլերը իրենց վրայ կը դիմէին միշտ։ Ցանկարծ համակէշ կատաղի ռռնումներ բարձրացան իրկոյն. գիշատիչ անասունները փախասականներուն վրայ կ'ինային։ Գերմարդկային ճիգով մը, քանի մը ատատմով գիւղացիները դէպ ի իսպան նետուեցան ու հոն մտան։ Ինքզինքնին ապահովուած կը կարծէին, բայց գայլերը բաղխեցան հիւղակին որդակեր դռան և յաջողեցան խորտակել զայն... Երեք օր վերջը, կիսովին կրծուած գանկեր գտնուեցան այս իսպան մէջ։ Ռուսական ճարտնական պատերազմին ատեն, նոյնչափ վայրագ տեսակ մը տեղի ունեցաւ Մանչուրիոյ մէջ։ Սահմանապահ հինգ զինուորներ, որոնք հսկողութիւն կը կատարէին Մուքտէնի և Խարպինի միջեւ գտնուած երկաթուղիի գծին վրայ, 1905 յունուարի մէկ գիշերը յարձակում կրեցին հարիւրէ աւելի գայլերու վհմակէ մը։ Անմիջապէս երեք գիշատուեցան. միւս երկուքը ժամանակ ունեցան հեռագրատարերու վրայ մագլցելու։ Ամբողջ գիշերը կղզիացուցիչ (isolateur) պատասխանատուութեան կապած մեռոր կէս մը ատան, իրենց ուժերուն տարանալը զգալով և ապրատիւ յիմարացան...։ Վերը, գայլերը իրենց բարկութենէն ոռնալով և ճանկրտելով հողերը փորելով՝ որոնցուն կը սպասէին։ Ատուն, երբ դժբախտ մարդիկը ուժասպառ ինքզինքնին վար պիտի ձգէին ա՛լ, Խաղաներու գիշերապահ խումբ մը վրայ հասնելով, հրացանի հարուածներով գայլերը ցրուեց։ Բայց քանի մը օր վերջը, երկու սահմանապահներն մին այս գժբախտ գիշերուան ատթած յուզումներէն ուժասպառ եղած ըլլալով, մեռաւ։

Նոյն տարին Անդրպայքալի մէջ ալ 700 գայլեր գիւղ մը կոխեցին։ Բնակիչները իրենց տունները ապատանած էին շտապով. գիշատիչ անասունները իրենց բոլոր ծանրութեամբը տնակի մը փլուկած դռան վրայ իյնալով, կռանքին ներս մտան և գիշատեցին հոն ընկաղ ընտանիքը, հայր մը, մայր մը և չորս պզտիկներ։ Ամէն տուն գայլերէ պաշարուած էր. բարեբախտաբար գիւղը հեռաբաթեր ունէր. կրցաւ իսպ տալ չրջակայ գիւղերուն ուրկէ իրենց օգնութեան վազեցին։

Ամէն երկրի մէջ, գայլը, մարդուն կատաղի թշնամին, նեղը կը խոթեն և գոյն մեռցնելով գլուխը բերդին պարգեւ կը խոսանան, ուստիկի մը գլխուն պէս։ Անգլիոյ մէջ, երկար ատեն, մարդասիրդը բանդաստեցաւ գայլի թաթերով հաստատանելու իր վրայ դրուած սուրքերուն մէջ մաղ։ ասոր համար է որ հոն գայլը կատարելապէս անհետացած է։ Ժէ. դարուն սկիզբէն ի վեր, Ցրանսայի մէջ սպանուած գայլի իւրաքանչիւր գլուխի համար պարգեւ սահմանուած է։ Մինչեւ հիմա ամէն գաւառի մէջ գայլասպանութեան պաշտօնեայ մը կայ, որուն պաշտօնն է գայլը ջնջելու համար պէտք եղած ամէն օգտակար միջոցները ձեռքառնել։ Պարգեւներուն գալով, 1882էն ի վեր այսպէս որոշուած են անոնք. 200 ֆր. այնպիսի գայլի մը համար որ մարդու վրայ յարձակած է. 100 ֆր. գայլի մը և 40 ֆր. գայլակորիւնի մը համար։ 1882էն 1900 ֆրանս. կառավարութիւնը 653,000 ֆր.

ԿԱՍԹՕՆ ԼԸՌՈՒ

ԼՈՒՐԵՐԻ ՄԸ ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԴԷ՞ Սենե՛կին Տուամը

Ի.Զ.

ԺՕԶԷՖ ՌՈՒԼԹԱՊԻԼԻ ԿԸ ՍՊԱՍԷՆ ԱՆՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՄԲ

Էքօֆի այդ թիւը ձեռքերնին, Լաբանի ու Ռուլթապիլի կուսակիցները սկսան իրարու հետ վիճաբանիլ և ծեծկուիլ մինչեւ իսկ Վէրսայլի դատական պաշտօնատանին սանդուխներուն վրայ և նոյն իսկ դատարանին մէջ։ Կարգապահութեան համար արտասովոր միջոցներ ձեռք առնուած էին։ Այն խուռն բազմութիւնը, որ չկրցաւ պաշտօնատունէն ներս մտնել, մինչեւ իրիկուն չէնքին շուրջը մնաց. հաւանաբար կարելի կ'ըլլար զգալ այդ հետաքրքրքիր բազմութիւնը, որ ամէնէն մտացածին լուրերուն հաւատ կ'ընծայէր։ Գահ մը զրոյց չրկեցաւ թէ նոյն իսկ դատարանին մէջ ձերբակալուած էր Գ. Սթանկէրսընը. խոստովանած ըլլալով թէ ինք էր աղիկան սպանիչը... Ցիմարական լուր մըն էր ատիկա։ Զղագրգռութիւնը իր ծայրագոյն կէտին հասած էր։ Ռուլթապիլի ժամանման կը սպասէին։ Բազմութեան մէջէն ոմանք կը յայտնէին Ռուլթապիլը ճանչնալնին։ Երբ երիտասարդ մը, անցնելու հրաման մը ունենալով ձեռքը, հրապարակ մտաւ, հրմշտոքներ առաջ եկան։ Իրար կը կոխոտէին, գոչելով. «Ռուլթապի՛լ. ուստիկ Ռուլթապիլը։»

Էքօֆ կողմէ հրատարակուած լուսանկարներն աւելի կամ նուազ տարբամ նմանութիւն ունեցող վկաներ ալ համակրալից ընդունելութիւն մը գտան։ Էքօֆի անօրէնին ժամանումն ալ կարգ մը արտայայտութեանց պատճառ եղաւ։ Ոմանք ծափահարեցին, իսկ ուրիշներ սուլեցին։ Շատ մը կիներ կային բազմութեան մէջ։

* * *

Եղեռնադատ Ատեանի սրահին մէջ դատավարութիւնը կը կատարուէր Գ. ազ Ռօքսի նախագահութեամբ, որ դատաւորներու յատուկ ամէն տեսակ նախապատրաստութիւններ ունէր, թէեւ պարկեշտ մարդ մը ըլլար։ Վկաները լսելու պանը եկած էր։ Բնականաբար, եռ ալ հոն կը գտնուէի ամէն անանց հետ որոնք հետաքրքրուելու կամ ժամէն կլանաթէի գաղտնիքներուն խառնուած էին, ինչպէս Գ. Սթանկէրսընն՝ որ տասը տարի աւելի տարիքոտ մարդու մը երեւոյթով՝ անճանաչելի դարձած էր, Լաբան, Գ. Արթուր Ռէնտ՝ միշտ լուսաւոր դէմքով, հայր Ժաք, հայր Մաթիէ՝ որ ձեռնակապերով բերուած էր, երկու ասորիկան-զինուորներու միջեւ, Տիկին Մաթիէ՝ արտասուաթոր աչքերով, գունատ Պէրնիէ ամուսիններ, երկու հիւանդապահուհիները, գղեակին խոհարարապետը և բոլոր ծառաները, Թղթատարական 40ոդ կայանին պաշտօնեան, Էրիսէյի երկաթուղիին պաշտօնեան, պարոն և Օրիորդ Սթանկէրսընի մէկ քանի բարեկամներ, և Գ. Ռօպէր Տարղաքի նպաստաւոր վկայութիւն տուող անձեր։ Բաղդն ունեցայ այդ վկաներուն մէջ գտնուելու, ինչպէս նաև կղակի մէկ հարուածով մէկէն կտրել ձիու մը սրունգը։ Ոչխար մը կամ այծ մը խղդեց մի. զոր իր զօրաւոր ճակներուն մէջ առնելով կը փախչի. հեռուն տանելով զայն։ Եթէ սպասնածը կով մը կամ ձի մըն է. բեռը իր որջը քաշել տանելու համար ծանր է, ուստի նոյն տեղն իսկ կոտր կոտր կ'ընէ զայն և տաք ու ամբողջովին արիւնոտ միսը օրկոտալութեամբ կը լափէ, առանց ծամելու ահագին կտորներ կլլելով։

Գայլին անյագութիւնը երեւակայուելու է դուրս է։ Գոնեմրոյ մէջ, Ցրանքքաւթի չրջակայքները, 1893ին, գայլ մը տասը վայրկեանի մէջ լափեր է երկու ոչխար և եզան մը մսին լաւագոյն կտորները։ Վլոռայիցի մէջ ալ (ռուսական Բեսլանթա) 1890-91ի ձմրան, չորս գայլեր քանի մը ժամուան մէջ սպաննեցին և կերան 19 ոչխար և խոզ մը։

Այսպէս, գայլաշատ երկիրներու մէջ այս գիշատիչ անասուններուն գործած աւերները ահռելի են։ 1879-80ի այնքան խիստ ձմրան, Ցրանսայի մէջ անօթի գայլերը աւերեցին արեւելքի և կեդրոնի գաւառներէն շատերը, մանաւանդ Մէօզը, Ժիւռան, Տօռսօնէն, Հօթ-Վիէնը, Կառանդը։ Այդ տարին, քան ամենատկար գնահատութիւններու, այս գիշակեր անասունին ակառներուն տակ փճացած էին 2700 ոչխար, 465 եզ, 1100 այծ և 450 խոզ։ Ռումանիոյ մէջ, շատ ատեն չկայ, տարին 4000 ոչխար կ'ուտուէին գայլերէն։ Փոքրիկն Ռուսիոյ դաշտերուն մէջ, ուր ցերեկը, գայլերը հոդին մէջ իրենց փորած փոսերուն մէջէն կը պահուրտին և գիշերը, 60էն 100ական գայլերէ բաղկացած վհմակներով կը պտտին տափաստաններուն մէջ, ի զո՛ւր զանգ կը պտտնին և հարիւրներով կը սպաննեն. առանձին կը շարունակեն դարձեալ ահարկու պատուհաս մը ըլլալ։ Էջաթէրինոսլաւի գաւառին մէջ միայն. 1900-901ին գայլերը գիշատեցին 2845 ոչխար, 729 եզ, 1057 ձի և մարուկ։

Զմեռն է որ գայլը ամէնէն աւելի ահարկու կ'ըլլայ։ Զիւնը կը ծածկէ երկիրը. անասուններուն մէջ երէ չկայ կամ շատ քիչ կայ. և դաշտերուն մէջ ալ հօտեր չկան։ Այն ատեն, ինչ որ ալ ըլլայ, իրենց անկուածութիւնը յաջողցնելու համար, գայլերը խումբեր կազմած հեռուն կը տարածեն իրենց արշաւներն ու աւերները։ Այսպէս՝ գաւառ մը կրնայ յանկարծ կոխուիլ գայլերէ։ Երեսուն տարի առաջ, Ձիրան սկիզբը, յանկարծ Նորմանտիոյ մէջ՝ Իլիլի, Ասէվիլի և Գեռվիլի գաւառներուն մէջ երեւցան գայլերը որոնք Մոնի անտառէն եկած կ'երեւային. շատ մեծ էր իրենց թիւը. 300է աւելի հաշուեցան։ 1879 դեկտեմբերին ալ, գայլերէ ողողուելու կարգը. Տօմի և Իզէռի գաւառներուն եկաւ. 1906ի վերջն ալ, գայլի գաղթական վ

պարգեւ տուած է 4732 գալլի և 4235 գալլակորիւնի համար։ 1319ին, որոնց նուէրներուն 1319 գալլ, 1900ին 115 միայն տարուեցաւ, որոնց 26ը Մէօզի մէջ, իսկ 1901ին, 64 գալլ և 90է աւելի գալլակորիւն։ 1889ին գալլերը դեռ տարածուած էին 31 գաւառներու մէջ, հիմայ 16 գաւառներու մէջ միայն կը գտնուին անոնք։ Այս նուազումը մեզի յուսալ կուտայ որ կարճ ժամանակի մէջ գալլը բնաջինջ պիտի ըլլայ կեդրոնի երկիրներէն։ Անոնց թափելը պիտի տեսնուի տարիներուն, որովհետեւ այս գիշակերներէն շատերը Միպերիայէն և հիւսիսի երկիրներէն՝ անօթութենէ մղուած, կ'անցնին Ռուսիան և Գերմանիան։ Բայց այս արշաւանքն ալ պիտի ունենայ իր վերջը, վասն զի գալլը խստիւ կը հալածուի ինչպէս Ֆրանսայի նոյնպէս և օտար երկիրներու մէջ, որպէս զի կամ կանուխ ամիսի կատարելագործ պիտի անհետանայ քաղաքակրթութեան առջեւէն։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ

ԱՐՈՒԵՍՏԸ՝ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Արդի աշխարհիկ լեզուի մասին շատեր գրեցին մինչեւ ցարդ, և լեզուաբանական ու բանասիրական շատ մը տեսութիւններ պարզեցին։ Ուշի ուշով հետաքրքրուած ու հետեւած եմ այդ յօդուածներու շարքին, և պէտք է ըսել որ այդ կարեւոր հարցը՝ փոխանակ պարզուելու և լուծուելու՝ ա'լ աւելի կնճռոտեցաւ և լեզուական լաբիւրինթոսի մը հանգամանքն ըստացաւ։ Այդ յօդուածներու վերջինն է—գրեթէ առ այժմ—Գրիգոր Մալխասի «Ցարգանիք գրական աւանդութեանց» խորագրով հմայիչ գրութիւնը, միակը՝ ներսի ինձ ըսել, որ ըլլայ ճիշդ, պարզ, յստակ և իրաւացի։ (Տե՛ս Արեւելք թիւ 6690)։ Բոլորովին համամիտ գտնուելով յարգելի յօդուածագրին ըրած դիտողութիւններուն, կ'ըսենք թէ դասական գրականութիւնը ամէն կերպով և կատարելագործ օգտակար եղած է և կրնայ ըլլալ մեր նոր սերունդին համար, սա՛ տարբերութեամբ միայն որ՝ այդ գրականութիւնը —ըլլայ հայ թէ՝ եւրոպական— բաւական է որ ըլլայ վեհ, պարզ ու գեղեցիկ։ Լեզուն, ըստ մեզ, կանոնի և օրէնքի չի հպատակիր լեզուին և պէտք չէ զանոնք հպատակեցնել։ Բանաստեղծի ձեւերը, մը օրինակ ու անճաշակ գրելակերպերը, նոյնհովով անուններու կրկնութեան շարքին մէջ հոլովման միեւնոյն ձեւերը պահելը, և ուրիշ ասոնց նման լեզուական փլուզն կանոններով ստեղծուած ասացուածքները աւելի անհամ ու անբարոյ չպ'տի ընէին մինթէ արդի գեղեցիկ լեզուն։ Ասկից զատ, և տակէ աւելի, բոլորովին անիմաստ պահանջում մը չէ՞ գաներ օձի ու բանաձեւի նոյնութիւն պահանջել այնպիսի՛ ճոխ լեզուի մը մէջ՝ ուր բառերը, ձեւերը, ասացուածքները, հոմանիշներն ու հականիշները չեն պակսիր բնաւ։ Կը հարցննք. լեզուն ո՞ր ատեն պահած է իր նոյնութիւնը, և կուրորէն հեռուակ մը եղած է իր նաբնենթացներուն։ Չէ՞ մի որ բացառութեանց, ոճի և պակերալից ասացուածներու այդ յաջորդիւ պէտքութիւնը աւելի՛ հեռ կը ցայտեցնէ անոր մէջ լեզուական, մասնագրական և բանասեղծական հանգամանքները։ Գրական ասաւելութեանց կամ տարբերութեանց համամասական բաղդատութիւնը ինչո՞վ պիտի ընէինք, եթէ ամէն գրագէտ ըստիւսած ըլլար քերականական արուած, չափուած ու ձեւուած օրէնքներո՛վ միայն շարժելու, եթէ ամէն օր պարտաւոր ըլլար սեր, պաշիլ, յոյսի ևն. գրելու, և եթէ ամէն գրող յուսահատ ձիրքը ընէր բացառելու իր միտքը՝ իր միջավայրի ազդեցութենէն դուրս և անկէ օտար գաղափարներով ու բացառութիւններով։ Անշնական, աններդաշնակ ու ոգեղ պիտի չըլլա՞ր լեզուական այդ միօրինակութիւնը որ, ուրիշ ամէն միօրինակութեան պէս՝ հուսկ ուրեմն ձանձրոյթ պիտի պատճառէր։ Բանաւոր չէ ասիկա, և ազահով եղի՛ր որ ի՛նչպէս մեր արդի կարող գրիչներուն ամէնքն ալ միչտ տարբեր ոճ մը ունեցած են իրենց գործերուն մէջ, — և պէտք է որ ունենան, — այդպէս ալ ամէն ատեն գրիչները իրարմէ պիտի տարբերին լեզուական օրէնքներու, բանաձեւի, ոճի և պատկերներու տեսակով։ Այս տարբերութիւնը պիտի տեւէ միշտ, ցորչափ գրողը կը ջանայ լայնցնել իր երեւակայութեան հորիզոնը, և ցորչափ տարուած է ան ազգուի միջավայրի, բարքերու և գրական բնատեսիկի ասացուածքներու հրապոյրէն։

*. Ասոնցմով ըսել չենք ուզեր ասկայն թէ ամէն գրող իրեն քմաց համաձայնեցնէ լեզուին հիմնական և ընդհանուր օրէնքները, ո՛չ։ մեր խօսքը միայն երկրորդական կանոններու, ոճերու և բանաձեւերու կը վերաբերի։ — Թո՛ղ ազատ ըլլայ ամէն գրող պարիւի կամ պատուոյ, տէրի կամ սիրոյ, նեղութեան կամ նեղութիւնի եւայն գրելու, — խնդիր չէ այդ, և աւելորդ ու անտեղի պիտի ըլլար այդ մասին եղած խծբծանքը։ Մնաց որ ընթերցողին ճաշակը պիտի ընէր իր ընտրութիւնը։ Այսու հանդերձ, ըստ մեզ չատ աւելի քաղցրահնչիւն է գրել պաս. ուոյ խօսք՝ քան պարիւի, լուսոյ մէջ՝ քան լոյսի, արտաքին գործոց՝ քան դուրսի գործերու, նեղութեան ատեն՝ քան նեղութիւնի, լուսաւորման միջոցներ՝ քան լուսաւորումի, խորագրով՝ քան խորագիրով։ Դարձեալ, արծաթեայ՝ քան արծաթէ շինուած, հոգեկան՝ քան հոգիի վերաբերող, անցորդ՝ քան անցող, formոս՝ քան քարը չտա, յաջորդական՝ քան իրարու յաջորդող, եւայլն եւայլն ձեւերը։ Բայերու մասին ալ այպէս. աւելի ճիշդ՝ խօրժալուր չէ՞ գաներ կը qարքնու՝ քան կ'տրթնայ, կը բաւէ՝ քան բաւական է, կը լուսայ՝ քան լոյս ունի, կը լռի՝ քան լուռ կը մնայ ձեւերը։ Թո՛ղ ազատ ուղղագրութիւնը, ոճերու բացարձակ ձեւակ ազատութիւնը ոչ պիտի նշանակէ պարզապէս, առանց հաշուի առնելու՝ եթէ, սակայն, այսու հանդերձ, թէպէտ, թէեւ, որքան, եւն. եւն. բառերը՝ որոնց ռամիկ աշխարհաբարի վերածումը ա՛վ դիւրէ ա՛րքան անճաշակ ու գեհենիկ պիտի ընէր մեր սիրուած լեզուն։ Կ'ուզէ՞ք օրինակ մը, ահաւասի՛կ. «Որ ասոնց որ անոնք կը պատէին քարերը չառնովի եղերքի մը վրայ, ու երբոր ա՛լ բոլորովին յոյս չունէին, հեռուանց աչքերնուն զարկաւ նաւ մը՝ որ իր առաջատները լայն լայն բացած՝ մեծ արագութեամբ ծովեզերքին կողմը կը վազէր...»։ Ինչ առաւելութիւն կ'ունենար այս լեզուն Ռոպինսոն Քրիւզոէի մը հնաւորց թարգմանութենէն և կամ 60 տարի առաջ գրուած տափակ ռամկերէնէն։— Ակխարհաբարի միօրինակութիւն պահանջել՝ կը նշանակէ լեզուի միօրինակութիւն պահանջել, և լեզուի նոյնութիւնը՝ կը նշանակէ գաղափարներու, մտածման կերպերու, զգայնութեանց և հեռուպէս ոճի ու բացառութեանց նոյնութիւն, ինչ որ անընդունելի է և անկարելի։ Գրականութիւնը մարդու ու որոնց մնացեալ ըլլալու սահմանուած է, և իրը այն՝ ինչպէս ամէն գեղարուեստ՝ նպատակ ունի մարդը զբաղեցնելու, զբօսցնելու և հրապուրելու։ Այս յատկութիւնները ունենալու համար պէտք ունի պէսպիսութեան, ոճի և բացառութեանց փոփոխումներու, բառերու այլաստարազ ձեւերու, այլաբանութիւններու, գրական զանազան ակնարկութիւններու, և այս ամէնը լեզուին բնական ու հիմնական օրէնքներուն հետ համեմատելով՝ պարտաւոր է ներշնչել ա'յն հրճանգիչ, չահագրգիռ և հաճելի ապատորութիւնը զոր «գրական ճաշակ» կ'անուանենք։ Լեզուն միօրինակութեան վերածել ըսելը՝ կը նշանակէ ճաշակները նոյնացնել, և ապէ աւելի անհեթեթ մտածում կարելի չէ երեւակայել՝ ճաշակներու ու բարքերու ա'յնքան այլազան դարձ մը մէջ։ Նկարչութիւնն ու երաժշտութիւնն իսկ փոխուած են այսօր, և ի՞նչ որ հաճելի էր ժամանակու. այսօր անբաւական կը նկատուի։ Իրապաշտութիւնը (réalisme) տակաւ տեղի կուտայ գաղափարապաշտութեան (idéalisme), այնպէս որ շատ մը վարպետ նկարիչներ այլ ելս կուտրջէն չեն հեռուիր բնութեան իրական տեսարաններուն, այլ զայն օրինակ ունենալով հանդերձ՝ իրենց իտէալէն ալ երանգ մը կը խառնեն բնականին շքեղութեանց մէջ, ինչպէս համաւաւար երաժիշտներ արդ հեռուակ մը չեն ուզեր ըլլալ չափուած ու ձանձրագուած խաղերու, այլ եղանակին պահանջներուն համաձայն իրենց հոգիէն ու զգացումներէն ալ շեղած մը, նուագ մը կ'ընդելուզեն արդէն իսկ յօրինուած երգին մէջ։

*. Այսպէս պէտք է ըլլայ ուրեմն նոր գրականութիւնն ալ։ Հինները, դասական ճոխ մատենագիրներն ու գրագէտները իրը օրինակ ունենալով հանդերձ, պէտք է ջանանք աւելի՛ զարգացման, աւելի՛ կատարելագործութեան և աւելի՛ ճաշակութեան՝ գրականութեան մէջ։ Առ այսպէս պէտք է ղգացնել նոր սերունդին գրական աշխարհի յարափոփոխ և անկայուն վիճակը՝ դէպ ի վատագոյնը, գաղափարականը ձգտելու ընդհանուր միտումը, անսեթեւեթ և անբանաղրսիկ բանաձեւերով՝ բայց գեղեցիկ, յուզիչ և հրապուրիչ ըլլալու պէտքը, և մանաւանդ, ինչ որ կարեւորագոյնն է, այնպէ՛ս մը գրելու, որ մեր մտածումները, դատումները և խորհրդածութիւնները զուրկ չըլլան գրականութեան ոգին իսկ եղող ողջմտութենէ (bon sens)։ Հեռուաբար, ինչպէս իրաւամբ կը շեշտէ մեր յարգելի յօդուածագիրը Մալխաս էֆ., արդի հայերէնը կամ նոր գրականութիւնը այս հիմերուն վրայ դնելու համար պէտք ունինք հեղինակներէ աւելի հմուտ ու կարող դաստաուներու, որոնք մատանիչ ընեն սանդղին իւրաքանչիւր հեղինակի յատկութիւններն ու առաւելութիւնները։ Լեզուի, ոճի և բացառութեանց վերամբարձումը կամ թերութիւնները, և վերջապէս, մեր մի հեղինակ առանց ա'յնչափ բան միայն՝ որքան պէտք է պատրաստելու համար արդի հայերէնի կամ նոր գրականութեան քմանոյշ մեղրը։

Տ. Ս. ՇԱԼՃԵԱՆ

ԱՐՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՍԻ

Ձերմակեղէնները օսլայելու և արդուկելու գործը կարեւոր խնդիր մըն է ամէն ընտանիքի մէջ։ Շատեր կը կարծեն թէ դուռ օսլան, առանց ոչ է խառնուրդի, օգտակար է ձերմակեղէններուն համար, բայց ընդհանրապէս, միայն օսլայով արդուկուած ատեն, ձերմակեղէնը շուտով կը կասկածոյ և կը ճմռթի։ Ձերմակեղէնները փայլուն, սպիտակ և ճկուն կ'ըլլան արդուկուելով, եթէ օսլային մէջ հետեւեալները խառնուին։ 6—8 շամպիկի, 6 ղոյզ Թէնոքի և 12 օձիքի համար 120 կրամ օսլայ և $1\frac{1}{2}$ քիլօ ջուր բաւական է։ Նախ և առաջ $\frac{1}{4}$ քիլօ ջուրը պղինձէ մաքուր տաթի մը մէջ լեցնելով կրակին վրայ դնելու է և այդ պահու մաքուր ջուրին մէջ աւելցնելու է $3\frac{1}{2}$ թերթիկ ժելատին (փայլ տալու համար) կերակուրի դգալ մը լեցուն պորաքս (կարծրութեան համար) 5 կրամ սպիտակ մեղրամոմ, 3 կրամ թարմ կարագ (փափուկ, գեղեցիկ և ճկուն ընելու համար) և խանուէի դգալ մըն ալ հեղուկ խէժ (այսպէս՝ արդուկելու ատեն ձերմակեղէնը շատով չը ջրնալու համար)։ ասոնք ամէնքը մէկտեղ իրարու խառնելէ ետքը, 10 վայրկեանի չափ եռացնելու է, յաճախ խառնելով։ Ամէնը կրակէն վար առնելով, հեղուկին պղտիէն ետքը, վերոյիշեալ 120 կրամ օսլան և մնացեալ $1\frac{1}{4}$ քիլօ ջուրը իրար խառնելով լաւ մը կերցնելէ ետքը, եռացած բայց նոր պղտած խառնուրդին վրայ աւելցնելու և ամէնքը մէկէն յեռոյ մաքուր լաթէ մը անցնելու է, որպէս զի մրուր չմնայ։ Ապա ան հեղուկով պէտք է թրջել ձերմակեղէնները և արդուկել զանոնք։ Արդուկելը օգտակար չէրի կ'ըլլայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Հնգկասնամեայ նախին փոխարքայ Լորտ Լոր Թիլ հանգիստի մը մէջ խօսելով Անգլիոյ ու Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութեան և զայն Մարոքոյի Արեւելեան վերաբերեալ խնդրոյ համար ալ գործադրելի ընելու մասին, կ'ըսէ.

Ֆրանսա, քանի որ Մեծին-Բրիտանիոյ բարեկամն է, բնականաբար պիտի մասնակցի անգլուեւաքոնական դաշնադրութեան առաջ բերած առաւելութիւններուն, ինչ որ դէշ բան չէ՝ Մարոքոյն Արեւելքի մէջ Անգլիոյ կացութիւնը նկատողութեան առնելով։ Նաւ ասկայն թողէք որ միաբ բացարեմ։ Ճարտն, նոր այժմ մը և անահման ինքնավարութեամբ մը, կը կրէ բոլոր տերութեանց հակումները՝ երկրալաւութեան տիրոյթին տարածմանը ի նպաստ։ Արդ՝ Ֆրանսա, Ճարտնի մասերը, գաղթային անապին ասացուածք մը ունի։ Ուստի, Ֆրանսա տ'րքան առեն որ Անգլիոյ բարեկամ մնայ, երաշխաւորուած է Ճարտնի կողմէ երկրալաւթեան որ և է կամէտութեան դէմ։ Անգլիա համարէք առաւելութիւններ գտաւ անգլուեւուս հաճամանութեան մէջ, զոր Մեծն-Բրիտանիա պիտի չկրնար կնքել եթէ Ռուսիոյ դաշնակից Ֆրանսայի բարեկամը եղած չըլլար։ Միւս կողմէ կրնայ ըլլալ որ Ջինսլ զարթնումը որ մը երեւան գայ անոր անտեսական ազբիւրներուն և առեւտրական ասպարէզին արդ զարգացումը։ Այդ օրը վտահ եղէք թէ ամէնէն նպաստաւոր պայմանները պիտի կնքէ իր յանձնարդներէն անոնց հետ որոնց մասին պիտի զգայ թէ ամէնէն զօրաւորներն են։ Այս պատճառով Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Ճարտնի իրարու կապուած շահերը պիտի կրնան եւս մնել օտար ուրիշ մրցումներ։ Հիմա նկատողութեան առնենք աւելի հեռաւոր և տարբեր պատահականութիւն մը. զարգացումը «դեղին վտանգին» զոր Ֆրանսայի մէջ խորհող բազմաթիւ միտքեր նկատողութեան առնելով, կ-ըսեմ, իրրեւ կարելի պատահար մը, չբսելու համար հաւանական։ Այս պարագային ալ մինթէ Անգլիա և Ֆրանսա Մարոքոյն Արեւելքի մէջ չեն գրաւեր ռազմագիտական այն տեսակ գիրք մը որ զիրենք պարտաւորեցնէ իրարու օգնելու, եթէ երբեք ուրիշի կռիւ մը ծագի Մարոքոյն Արեւելքցիներու և Արեւմտացիներու միջեւ։

ԼԵՀԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԲՐՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Թան հետեւելը ասացած է Գերլինի իր թղթակցէն.

Բրուսիոյ Աւագաց Ժողովին յանձնաժողովին մէջ կարծիքի մեծ անհամաձայնութիւն մը կը տիրէ լեհական նահանգներուն մէջ ասացուածքները Գերմանեան կողմէ գնուելու ծրագրին համար և Գոթօ Լիւդենպուրկի կոմսին կողմէ նոյն ծրագրին ի նպաստ եղած ջանքերուն հակառակ, շատ մը պահպանողականներ չեն ծածկեր իրենց հակառութիւնը այդ ծրագրին նը կատմամբ։ Արդէն մէկ քանի փոփոխութիւններ առաջարկուած են, առանց մէկը մանանանդ կ'ուզէ որ ժառանգութեամբ տիրացուած կալուածները չկրնան գնուիլ Գերմանեան կողմէ։ Հիմա տարակուսելի կ'երեւայ որ Աւագաց ժողովը իր արդի ձեւին մէջ ընդունի նոյն ծրագիրը։ Ամէն պարագայի մէջ այդ ծրագիրը այն ատեն միայն վերջնական հանգամանք մը կրնայ առնալ, երբ Աւագաց ու Երեսփ. ժողովները կատարելագործ հաճանչին։ Բրուսիոյ կառավարութիւնը առայժմ հարկ եղածը ի գործ կը դնէ՝ Աւագաց ժողովին հաւանութիւնը ձեռք բերելու նոյն ծրագրին համար, ինչպէս որ Երեսփ. ժողովին կողմէ քուէարկուած է ֆոն Պիւլով իշխանին ճառին ետքը։ Մէկ քանի լրագիրներ, ի մէջ այլոց Կերմանիա, կ'ըսեն թէ Վիլհելմ կայսրը իր մօտը գրաւնուղներէն մէկին յայտարարեր է որ այդ ծրագրին վիճակը իրեն համար կարեւորութիւն չունի։ Սակայն բոլոր այս տեղեկութիւնները կը հերքուին Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Զայդունկ կ'ըսէ թէ ատանք կատարեալ յերեւութեաններ են։ Լեհերն ալ խորհրդարանական վերջին մերժումներուն կը դիմեն այդ ծրագրին դէմ բողոքելու համար։ Բոլորդանիին մէջ լեհական կուսակցութիւնը, որդարեւ, որոշում մը ներկայացուց՝ խնդրելով նախարարպետէն, որպէս զի Բրուսիոյ կառավարութիւնը ետ առնէ այդ ծրագիրը։ Քանի որ բոլորովին անհամաձայնութեան է տիրոյ օրէնքներուն։ Բոդէնի մէջ հաստատուած գերման վաճառականները կ'երեւայ թէ մտահոգ են Լեհերուն կողմէ գերման ապրանքներու վաճառման արգելքին հետեւանքներուն համար։ Այդ վաճառականները յայտարարութիւն մը ուղղեցին Բոդէնի քաղաքապետին, որ իրենց ներկայացուցիչն է Բրուսիոյ Աւագաց ժողովին մէջ։ Գերման վաճառականները այդ գրով նոյն ժողովին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն այն վտանգին համար ուր դիրքնք կ'ենթարկէ Գերմանեան կողմէ լեհական կալուածներու գնման ծրագիրը։ Գերման վաճառականները միանգամայն որոշած են նոյն խնդրով չրջարերական մը ուղղել Բոդէնի նահանգին մեծ կալուածատէրերուն։

ՃԱԲՈՆ

«Ճարտի կացութիւնը» խորագրով Թաքիէնն սպէս կը գրէ Բարիզի Թերթի մը թղթակցը.

Ելմտական նախարար Պ. Մաքրանիի և հաղորդակցութեանց նախարար Պ. Եամանգա հրաժարեցան։ Կ'երեւայ թէ ամբողջ Դաւիթեան հրաժարական ատած էր, սակայն Միքասան, Լիւ իշխանին խորհուրդով, մերժեց այդ խմբովին հրաժարումը և որոշեց որ փոփոխութիւնը միայն վերգրեալ երկու նախարարներուն ատնամանափակուի։ Այդ երկուքն ալ տեղ առժամայ նախարարներ կարգուեցան։ Նախարարական այս տագնապը տեղի կ'ունենայ այն տեսակ միջոցի մը երբ ելմտական կացութիւնը, ուր ամառուան ամնպատ վիճակ մը եղաք, բարւոքելու ենթադրութիւն ունի։ Այդ հրաժարականները առաջ եկան Թիրիմացութենէ մը՝ հաղորդակցութեանց նախարարին կողմէ վարկեր ուզուելուն առթիւ՝ երկաթուղիներու բարւոքմանը համար։ Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ արդի նախարարութեան գիրքը բաւական խախտած է և թէ մին չեւ յառաջիկայ աշնան սկիզբները միայն կրնայ տեւել՝ ընդհանուր ընտրութեանց պատուն։ Այս վիճակին համար ցաւողներ պիտի չըլլան, վասն զի 1907 տարին շատ աննպաստ եղաւ Ճարտնի համար։ Վերջին պատերազմին ատեն Ճարտնցիներուն կողմէ եղած մեծամեծ զոհողութիւններէն ետքը, փոխանակ ժամանակ տալուելու որ ամէն ոք ինքզինքը գտնէ և իր մեծապէս խանգարուած գործերը կարգի ու կանոնի դնէ, նախարարութիւնը արտասովոր դրծունէութեամբ մը առաջ տարաւ ազատագրութիւնները, ամէն միջոց ի գործ դնելով երկրին պաշտպանողական ու յարձակողական ոյժերը աւելցնելու նպատակով։ Տուրքերը հարիւրին հարիւր երեսուն աւելցան 1907ին։ Ամէն բան այդ համեմատութեամբ տեղի ունեցաւ, որպէս զի զորդ-կցութեանց նախարարութեան վարկերուն վրայ հինգ միլիոն աւելցնելու առաջարկութիւնը երկու նախարարներու հրաժարականը առաջ բերաւ։ և ցարի կոթիլին պէս, որպէս գաւաթին ցուրը կը յորդի, այդ միջադէպը մեծապէս ծնեց Ճարտնի նախարարութեան կացութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Պօսդընէն (Մ. Նահանգները) կը հեռագրեն Հավոսի գործակալութեան.— Հարվարտի համալսարանին մէջ, չորեքշաբթի օրը, գեսպանական պատուիրակ առաջին քարտուղար Պ. Անռոէ Թառաթէօ բանախօսութիւն մը ըրեր է Ֆրանսական դաշնակցութեան վրայ։ Պ. Թառաթէօ, բազմաթիւ ունկնդիրներու առջեւ, ցոյց տուեր է թէ այդ դաշնակցութեան առաջին բանաձեւները ի՛նչ տեսակ խանգարներու յաղթած են և թէ ի՛նչ տեսակ հաւաքական շահեր թոյլ տուած են այդ յաղթանակին ձեռք բերուիլը։ Բանախօսը յիշեր է թէ 1872ին Կոյչոյով իշխանը, Ինդէրլաքէնի մէջ նուագ ծանօթ տեսակցութեան մը պահուն, Շարոսի կոմսին ցոյց կուտար Ռուսիոյ ուտած կարեւորութիւնը՝ Ֆրանսայի զօրութեան։ Պ. Թառաթէօ հաստատեր է թէ Մարոքոյն Արեւելքի դէպքերը, 1895էն 1903, խարարեցուցած են Ֆրանքուսուս դաշնակցութիւնը։ Այդ խարարումը անիմաստ եղաւ Ռուսիոյ, որ Մանչուրիոյ պատերազմը ունեցաւ, և Ֆրանսայի, որ Մարոքի գործը ունեցաւ։ Պ. Թառաթէօ յայտարարեց թէ Ֆրանքուսուս դաշնակցութիւնը, Պ. Իզվոլսքիի կողմէ ուղղուած և աւելի ուրբանական եղած, աւելի օգտակար պիտի ըլլայ։

ԿԱՔՈՒԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Բաղէր Մինոքքի, որ Ս. Գրոց մեկնաբանութեան բրոֆէսէօր է Վիեննայի մէջ, Ս. Գրոց ստեղծագործութեան պատմութիւնը քննադատած ըլլալուն համար, արքեպիսկոպոսական հրամանով առժամայ կերպով պաշտօնէ հրաժարեցուցած է։ Բաղէր Մինոքքի յայտարարած է որ Մինդոց Գրքի Գ. և Դ. գլուխներուն մէջ ատանդուածը կարելի չէ պաշտպանել և թէ այդ պատմութիւնը հակառակ է երկրաբանական, մարդաբանական և պատմական հետազօտութեանց արդիւնքներուն։ Լէոն ԺԳ. Պապին ատեն հայր Լակրանժ նմա՛ն տեսութիւններ պաշտպանած է, առանց որ և է եպիսկոպոսի կողմէ յանդիմանուելու։ Մինոքքի Մինդոց Գրքին նկատմամբ այս տեսութիւնը պարզած է ժողովրդական դասախօսութեան մը միջոցին։ Մինոքքի կ'ըսէ որ ինք չի կրնար պնդել թէ այս հատուածը պատմական եղած ըլլայ։

ԱՆԴՐԱՏԱՆՏԵԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոնի մէջ հինգշաբթի օրը տեղի ունեցաւ վերջին նիստը այն համաժողովին որ չորեքթէ մը ի վեր կը գումարուի, և որ ի մէջ այլոց կը խորհրդակցի ամերիկայի ու քանատայի ուղեւորներու փոխադրութեան գիներու մրցումին վրայ։ Ցամաքային Եւրոպայի և Անգլիոյ նաւատային բոլոր գլխաւոր Ընկերութիւնները մասնակցեցան վիճաբանութեանց, որոնք դաշնի կը պատուին։ Սակայն իմացուեցաւ թէ համաձայնութեան մը յանգած են։

—Ֆրանսայի Թրանսատլանթիք Ընկերութեան Տնօրէնը այդ մասին սա յայտարարութիւնը ըրաւ Բարիզի Թերթի մը ներկայացուցիչին.— «Բոլոր այն Ընկերութիւնները, առանց բացառութեան, որոնց շոգենաւերը Եւրոպայի և Մ. Նահանգաց միջեւ կ'երթեւեկեն, հիմա համաձայնած են զանազան կարգի ուղեւորներէն առնուելիք անցագիներուն և ապրանքներուն համար։ Այդ որոշման անմիջական հետեւանքը պիտի ըլլայ բարձրացում մը գիներու, որոնք վեց ամիսէ ի վեր, և մանաւանդ վերջին շաբաթներուն, վրդովիչ համեմատութիւններ ստացած էին։ Առեւէ վերջը միանձն տակացոյց մը միայն պիտի ըլլայ մէկ տարուան տեւողութեան համար։ Գիներ, աւելորդ է ըսել թէ, իւրաքանչիւր նաւի վիճակին համաձայն տարբեր պիտի ըլլան։ Իսկ նաւը տ'րքան նոր, որքանցաւ մեծ ըլլայ, գիներն ալ այնքան ստոր պիտի ըլլան։»

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՅՈՒԸՆ՝ ԹԷՆԱՄԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ.— Լիսիրնի մէկ նոր մանրագէտ կը չըրչի այժմ անգլիական մամուլին մէջ։ Հքաչակաւոր հնարիչը, ինչպէս ծանօթ է, ժամացոյց չի գործածեր և չուզեր որ իր աշխատանքին մէջ ժամացոյց գտնուի։ Իր աշխատութիւնը կը դադրեցնէ այն ատեն երբ որ ուզէ։ Այս միջոցը իր յաջողութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը կը համարի։ Օր մը, իր մտերիմ բարեկամ և հիացողներէն մէկը, իր զաւակին հետ այցելութեան գացած էր Լիսիրնի։ այս առթիւ ներկայացնելու համար իր զաւակը հռչակաւոր հնարիչին։ Այցելու բարեկամը խնդրած էր Լիսիրնէ այնպիսի խրատ մը տալ զաւակին որ ազդեցութիւն ունենայ անոր ամբողջ կեանքին վրայ։ Լիսիրնի երիտասարդին ուսին զարնելով ըսած է անոր. «Զաւակս, չըլլայ որ կեանքիդ մէջ ժամացոյցի նայիս։»

ԾԽԵԼԸ ԿԱՆՈՆՆԵՐ ԱՒԵԼԻ ՎՆԱՍԱԿԱՐ Է ԹԷ ՈՐԱՆՑ.— Բժշկական նարգոյն խուզարկութեանց արդիւնքը կը ցուցնէ թէ կիները աւելի կը վնասուին ծխելէ։ Ֆրանսայի երկու բժիշկներ իրենց հետազօտութեանց արդիւնքը ներկայացուցած են Բարիզի «Սորբոնի որ Գիւլոժի»ի։ Այս բժիշկները նախ փորձեր կատարած են ծխախոտ-գերու և նապաստակներու վրայ։ Մխախատ մուխ ծծող ամենաները չարունակ անշունչ ձագեր ծնած են։ Ապա փորձառական քննութիւններ տեղի ունեցած են ծխախտի գործարաններու մէջ աշխատող այր թէ կին բանւորներուն վրայ և վիճակագրութեամբ իսկ հաստատած է թէ ծխախտի գործարաններուն վիժումը յանախագէպ եղած է, և իրենց զաւակներն ալ առ հասարակ ճգնած և տկար եղած և կանխահաս կերպով մեռած են։ Ֆրանսայի այս բժիշկները կը հաւատանին թէ կիները բացարձակապէս հրաժարելու են ծխելէ։

ՊԱՐՏԱՒԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒՄ ԹՈՒՆՈ ԱՆՈՂԼՈՒՈՑ ՄԷՋ.— Անգլիոյ մէջ պարտքի համար մարդ չի բանտարկուիր։ այս է օրէնքին առական որամադրութիւնը։ Բայց օրէնքն այնպիսի կերպով խմբագրուած է, որ իրապէս աղբատ և իր պարտքը վճարելու անկարող մարդ մը կը բանտարկուի ոչ թէ իր պարտքին համար, այլ յարգած չըլլալուն համար դատարանը, որ յանձնարարած էր իրեն վճարել իր պարտքը։ Պարտապաններուն համար հեռեւանքը միեւնոյն է. անոնք կը բանտարկուին հիմա, հակառակ քաւասուն տարի առաջ հաստատուած օրէնքին, որ չնչած էր պարտքի համար բանտարկութիւնը։ Պիտի բանտարկուին անոնք որ 50 ադերլինէ նուազ պարտք ունին։ իսկ անոնք որ 50 ադերլինէ աւելի պարտք ունին և դատարանի վճռանին հակառակ չեն վճարեր իրենց պարտքը, վախ չունին բանտարկուելէ։ Անոնց համար բաց պիտի մնան սնանկութեան ատարէզը և այդ խնդրով զբաղող դատարանը։ Օրէնքին այս որամադրութենէն նեղուողները աղքատները պիտի ըլլան, և պարտքի համար բանտարկութեան վերջ ընդունողներն համար բանտարկուելու վերջ։ Սիմախատ մուխ ծծող անասունները չարունակ անշունչ ձագեր ծնած են։ Ապա փորձառական քննութիւններ տեղի ունեցած են ծխախտի գործարաններու մէջ աշխատող այր թէ կին բանւորներուն վրայ և վիճակագրութեամբ իսկ հաստատուած է թէ ծխախտի գործարաններուն վիժումը յանախագէպ եղած է, և իրենց զաւակներն ալ առ հասարակ ճգնած և տկար եղած և կանխահաս կերպով մեռած են։ Ֆրանսայի այս բժիշկները կը հաւատանին թէ կիները բացարձակապէս հրաժարելու են ծխելէ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊՈՒՇՕՆ.— Ուրգիայի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Մարաթիի գաւառին նախկին կառավարիչ Իլիաս Սամի էֆ.։

ԱՍՏԻԱՆ.—Սալիսէի ատենակալ՝ թագաւորական Ա. յրջանային կալուածամարի ու տուրքի դիւանին քարտուղարներէն Համտի էֆ.ի, Իշդիրի գաւառակին գայմագամ Ալի Բրդա էֆ.ի և Ատանայի նահանգին Ռ-ղան գաւառին Ֆարա գաւառակին Իսարէի ժողովին անդամ Արիֆ էֆ.ի։

ՊՈՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Առաջին կարգի Օսմանէի պատանչան արուեցաւ Կ. Պոլսոյ պատական նուիրակ մանսէնէօռ Թաչչի Բարչելլիի, որ նոյն պաշտօնին կոչուած է Գալիսէլի մէջ։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ մանսէնէօռ Թաչչի Բարչելլի քարտուղար մանսէնէօռ Ֆրէտերիգ Վալէկայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սպարապետի Դրան ընդհանուր հաշուակալութեան չորրորդ ճիւղին Տնօրէնի օգնականներէն Ճէմալ պէյի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Տհպա լրագրին Տնօրէն և Բարիզի մամուլի սէնսաքային դեր-նախագահ ազ Նալէսին կոմսին։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Էրզրումի նահանգին կեդրոնին ատարկան-դիմնարանաց հրամատար Եուսուֆ պէյի։

ՇԱՐՔԻՇ ԼՈՒՐԵՐ

ՇՈՒԼՅՈՒ պատանիրակութիւնը, հիւրամեծարութեան հետ, երէկ Բերա Բէլէճէն պալատական կառքերով Գալսոյ կողմը անցաւ և այցելեց Թոփգրանու պալատը ու կայս. Դանձարանը, ուր ընդունուեցաւ արժանավայել պատիւներով։ Պատանիրակութիւնը յետոյ Բերա Բէլէճ դարձաւ և կէս օրուան ճաշէն ետքը նորէն Գալսոյ կողմը անցնելով այցելեց Մեծ Շուկան, Գէնէդիկը, սոկերիչներու մասը և հնութիւններ վաճառողներու մէկ քանի խանութներ։

—Շուէտի դեսպանը, երէկ դիշեր, սեղան մը սուաւ ի պատիւ պատանիրակութեան։ Ներկայ գտնուեցան նաեւ Մեծ-Եպարքոսը, արտաքին գործոց նախարարը, արտաքսպատ Կալիպ փաշա, Գերմանի

ւամասոյցին մօտենալու համար կէս ժամ ալ աւելաւոր է։

—Գրաթալի Գուրնա գիւղէն Հաճիօղլը Ալիի աղան Ամէտ և Հիւսէյին Զավուշ, Մէհմէտ ու Ամէտ, առջի գիշերը ածուխ բեռցուցին սալի մը մէջ՝ Սկիւտար տանելու և ծախելու համար։ Սէմէնարէ գիւղին մօտերը, Ուզուն Տէրէ ու Գարա Բունար անուն տեղը ուր գայլերու հանդիպեցան։ Գայլերը յարձակեցան վերոյիշեալ անձերուն վրայ, որոնք սակայն, առանց շուարելու, գաւազաններով և դանակներով դիմադրեցին և գայլերէն երկուքը սպաննեցին, որով մնացեալներն ալ փախան։

ԷՏԻՐՆԷՒԷՆ շաբաթ օրուան թուականով կը գրեն թէ հինգշաբթի օր նոյն քաղաքին մէջ հրդեհ ծագելով նպաստավաճառի խանութ մը և երկու տուներ այրեր են։ Շաբաթ առաւ ալ թունաւոր մօտ տաղձի հինգ մթեր նոցներ այրեր են։ Եղած վնասը տասը հազար ոսկի կը հաշուուի։

ՃԷՊԻԼԸ ՂԱԲՊԻՒ գաւառին նախորդ կառավարիչ Շէվգը պէյի ամսական հազար հինգ հարիւր ղրուշ յատկացուեցաւ՝ իբրեւ անպաշտօն վիճակի թոշակ։

ԶԲՕԱՒԵՐՋԻՆԵՐԸ.— Առապիէ շոգենաւը օրթ օրթ հարիւր յիսուն զբօաշրջիկներով Կ. Պոլիս պիտի ժամանէ երկու շաբաթէն։

ՄՈՒՀՈՒՏՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ շաբթու Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 254, որոնց 2ը՝ կարմրախտ, 1ը՝ կեղծամահ, 1ը՝ ծաղկախտ, 5ը՝ թիֆոյտ, 43ը՝ հիւծախտ, 28ը՝ չէչղական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան պատճառներէ։

ՏՈՐԹՈՆԵԼԻԷՆ կը գրեն թէ անցեալ հինգշաբթի Պալբ Բէֆէօի անուն տեղը հրդեհ ծագելով հինգ տուներ այրեր են. ուրբաթ օրն ալ Օտուն Իսկէլէսի հրդեհ ծագելով եօթը վաճառատուներ այրեր են։

ԾՂԵՌՈՆԱԳԱՏ առեանը, երէկ, հինգ տարուան տժգունակիր աշխատութեան դատապարտեց Ենանօ անուն մարդ մը, որ Գալաթու Թաղին մէջ Հանի Բիզա տունն անձը վիրաւորած էր սպաննելու դիտաւորութեամբ։

— Եղեռնադատ առեանը նոյն պատժոյն դատապարտեց Ճէլալ անուն անձը, որ Սկիւտարի մէջ Իպրահիմ էֆ.ն վիրաւորած էր սպաննելու դիտաւորութեամբ։

ՄԷՍՕՃԷՌՈՒԻ Սեհեկալ շոգենաւը, որ անցեալ շաբթու Գիրէնէն ճամբայ ելած էր, 48 ժամ ուշ հասաւ Իզմիր։ Պատճառը այն էր թէ շոգենաւը ջուր առնել ստիպած էր։ Դիշեր ատեն շոգենաւին պաշտօնեաները ուղեւորները արթնցուցեր ու վերի յարկը տարեր են, ուր մակոյկներ ու աղատարքի գործիքներ պատրաստուած էին։ Ջուրերը երեք մէտր բարձրութեան հասած էին, բայց ցամաքի մօտ ըլլալով Սեհեկալ կրցեր է Գիրէնն վերադառնալ։ Շոգենաւը մինչեւ հինգշաբթի նոյն նաւահանգիստը մնալով ջուրերը պարպուեր են, ճեղքը նորոգուեր և յետոյ համբոյ ելլելով Իզմիր ժամաներ է։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Պոլիս. Առմա Ալիթ, Փափաղոլը խանին մէջ, անցեալ գիշեր, իւղի վաճառական Լէֆթէրոբալոսի վաճառատունը գողեր մտնելով դրամարկղը խորտակեցին և մէջը գտնուած հարիւր ոսկին գողցան։ Գողերը բանալիով բացած էին վաճառատան դուռը. զոր մէկ նելու պահուն դարձեալ գոցած էին։ Սպասաւորը առաւօտ տեսաւ դրամարկղին խորտակուիլը և իմաց տուաւ վաճառականին։

ԵՒ ԿԱԼԻԲԱՍՕ ԿԱՑԷ Ի ՍՈՒՊԻ ԱՆՄԻԹԱՐ.— Եւ Սմբատ Քէսէճեան կայր ի սուպ անմիթար ընդ չու... իր բառաբերութիւն, բալթային և ընդ օրս բաւական մը լեցուն դրամապանակին և ուրիշ մանր մանր բաներու։ Ո՞ւր չուռած էին ոսկիներն այս երանելի հաշուառները և մանր մունր բաները. արդեօք այնչափ դժգոհ էին Քէսէճեանի ընկերակցութենէն, որ նոր տէրեր փնտռելու ելած էին... շաբաթ գիշեր։ Գամանք եղածը, Շ-բաթ գիշեր, Ֆերիգիւղ Գարաբիտնէ ճառատի, Սմբատ էֆ. Քէսէճեանի բնակարանը գողեր մտած և նկուռելով որ «մեր Սմբատն» է, ձեռքի տակ ի՛նչ որ գտած էին, նոյն իսկ նոյն գիշերը հոն գտնուող Իզմիրցի Տիրան էֆ. Գասպարեանի հագուստները, հաւաքելով առած տարած էին։ Սմբատ էֆ. Քէսէճեան նոյն իրիկունը կը խոյտար և ուրախութենէն մէկ քանի phf ուելի նեռած էր, քանի որ հեռաւել օրը իր երրորդ դուակը պիտի մկրատ։ Եւ այս ուրախութեան մէջ մոռցած էր բոլորովին իր դրամապանակը, ուր 500-600 ղրուշ դրամ կար, բառաբերութիւնը դրպանը կը մնար։ Կէս գիշերը անցած էր երբ ամէն ոք դնաց պառկելու։ Ցանկարծ առանիրուն պիւնեթի դարակին բացուիլը կը լսէ և ձայն կուտայ անոյշներուն։ Քէսէճեան կարծելով որ Թաղին մէջ հրդեհ կայ, իբր ապահովագրական գործակալութեան աշխատողի պաշտօնեայ, կը ցատկէ և կը սկսի հագուիլ։ Բայց հրդեհ չկար, այլ գիշերային անհրաւէր այցելուներ էին, որոնք ուզած էին «մեր Սմբատ»ին ալ այցելութիւն մը տալ... ուէքլամի համար. քանի որ կրնային լոռի ըլլալ որ ան իրենց հանքաւը պիտի տարեմ ամէն կողմ և մինչեւ իսկ տակնիզը պիտի հասցնէր ծանօթ ցուեցիներն։ Գիշերը մինչեւ հինգ ժամ ալ մնալով ամէն կողմ և մինչեւ իսկ տակնիզը ուրիշ մանր մունր բաներ։ Ո՞ւր չուռած էին ոսկիներ։ Գիշերը ամէն ոք դարձեալ գոցած էին։ Սպասաւորը առաւօտ տեսաւ դրամարկղին խորտակուիլը և իմաց տուաւ վաճառականին։

ԵՒ ԿԱԼԻԲԱՍՕ ԿԱՑԷ Ի ՍՈՒՊԻ ԱՆՄԻԹԱՐ.— Եւ Սմբատ Քէսէճեան կայր ի սուպ անմիթար ընդ չու... իր բառաբերութիւն, բալթային և ընդ օրս բաւական մը լեցուն դրամապանակին և ուրիշ մանր մունր բաներու։ Ո՞ւր չուռած էին ոսկիներ։ Գիշերը ամէն ոք դարձեալ գոցած էին։ Սպասաւորը առաւօտ տեսաւ դրամարկղին խորտակուիլը և իմաց տուաւ վաճառականին։

ԷԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՐԲԱՆՑԻ նորընծայ Թաղ. Խորհուրդը մէկ քանի անգամ նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարած է Թաղին ազգ. վարժարաններու պիւտճէի մասին, զոր անդամներէ ոմանք չափազանց կը գտնեն։ Բարայի վարժարաններու պիւտճէն 130—140 ոսկի է ամսական և Թաղ. Խորհուրդը չատ դժուարա կարող կ'ըլլայ հայթայթել այս գումարը, քանի որ Թաղին եկեղեցին մնուկը դատարկ է այս միջոցին ամէն ժամանակէ աւելի և «Կալուածոց»էն նոր փոխառութիւն մը ընել երբեք կարելի չէ։ Թաղ. Խորհուրդը այս կենսական հարցի մասին մէկ քանի նիստերու մէջ երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց և վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, սա կէսին վրայ թէ պէտք է որ ազգ. վարժարաններու երկրորդ կրթական պաշտօնեաներուն տացած թոշակին հարիւրին 20ը զեղչուին, բացառութիւն ըլլալով անոնք որ 300 ղրուշէ վար ամսական կը առնան։ Թաղ. Խորհուրդը դեռ եզրակացութեան մը չէ յանգած, ամսականներու այս կրճատումի մասին։ Այս առթիւ դիտել կուտանք թէ ուսուցիչներու թոշակին վրայ կատարուած զեղչ մը խնայողութիւն չէ երբեք, այլ անիրաւ զրկանք։ Եթէ կ'ուզեն խնայողութիւն ընել, ինչո՞ւ ուրեմն զեղծանող ուսուցիչներու թոշակներուն վրայ յաւելում կ'ընեն։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ վաղը հրաւիրուած է նիստ գումարել Դալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, զաղելու համար դարձեալ Երուսաղէմի վերաբերեալ խնդիրներու քննութեամբ։

ԳԱՀԻՐԻՒ Թաղ. Ժողովը իր վերջին երկու նիստերուն մէջ զբաղած է հնաւեալ խնդիրներով.— Ս. Գաւառ. Ժողովոյ ուղղութեան և խորհրդակցութեան մասուցանելի խնդիրներուն վերաբերեալ և Ժողովականներէն արդէն ստորագրուած պաշտօնագիրը, Առաջնորդ Հայր Սուրբին կողմէ ուղղուած Առաջնորդարան վերադարձուած ըլլալով, որուշուեցաւ ֆրանսերէնի թարգմանել տալ նոյն պաշտօնագիրը և բնագրին հետ մասուցանել Ժողովին։ Այս պաշտօնագրին գլխաւոր առաջարկներն են.— 1. Մանկապարտէզի չինութեան խնդիրը, որ յետաձգուած էր. Թաղ. Ժողովը մտքոցներ կ'առաջարկէ այս չինութիւնը սկսելու և ի գլուխ հանելու համար։ 2. Գակաեալ Գաւառ. Ժողովներու անդամներուն տեղ նոր ընտրութիւն կատարել. 3. Թաղ. Ժողովոյ անդամոց եօթը թիւը՝ որմէ այժմ երկուքը պակսած է՝ լրացնելու առաջարկ։ 4. Կալուածոց հոգաբարձութեան անդամներուն ամառ ատեն մեծամասնութեամբ կամ ամբողջութեամբ քաղաքէն բացակայութեան պատճառ եկեղեցական կալուածներու գործերը՝ ի Գահիրէ ներկայ Հոգաբարձուին կամ Հոգաբարձուներուն հետ խորհրդակցաբար Թաղ. Ժողովով կարգադրելու առաջարկ։ 5. Տեղեկութիւններ Էֆֆոնտի դատի առարկայ ծանօթ վարձակալութեան խնդրոյն համար։ Նոյն ապտիլէն Առաջնորդարանի պահանջման վրայ, այժմ Դահիրէի խառն դատարանի կողմէ կարգեալ Séquestre judiciaireի մը մատակարարութեան յանձնուած է տարեան մը համար. ու այս մատակարարութեան արդիւնքէն (800 ոսկիի չափ) գումար մը Գահիրէ Խան Դատարանի անուշկին մէջ տեսիս եղած է արդէն։ Ասկէ դատ Առաջնորդարանը իր զանազան շահերը պաշտպանելու համար օրինական միջոցներ ձեռք առած է։ Այս խնդրոյ շուրջ երկու կողմէ դատարաններու առջեւ բացուած դատերը կը շարունակուին։ 6. Առաջարկ արտօնելու Բաղ. Ժողովը որ արդի սակացոյցին՝ իր չափազանցեալ նկատած մասերը բարեփոխէ և այնպէս գործադրէ, զի բաներու տեղի չտալու համար։ Բ. Բաղ. Ժողովէն պատրաստուած ու Առաջնորդարանի ու Թեմերու 1908 տարուան կանխակիրճ պիւտճէներու վերաբերեալ պաշտօնագիրը եւս Առաջնորդ Հօրմէն ստորագրուած ու Առաջնորդարան վերադարձուած ըլլալով, որուշուեցաւ որ նոյն պիւտճէները ու պաշտօնագիրը ֆրանսերէն Թարգմանուին և բնագիրներուն հետ Գաւառ. Ժողովին մատուցուին։ Վարժարանի Հոգաբարձութեան 1908 տարուան պիւտճէն 1258 եզ. ոսկի էր, 1907 տարուանը՝ 1581։ Հոգաբարձութիւնը ի՛նչ ի՛նչ արդարացի նկատումներով 2623 ոսկի կը պահանջէր 1908 տարուան համար. վարժարանի տեսչական հասոյթները պահանջուած վարկը գոցելու բաւական չըլլալով, սահմանուեցաւ 1811 ոսկի. այսինքն անցեալ տարուընէ 230 ոսկի աւելի։ Ժողովը սակայն ընդունելով որ վարժարանի Հոգաբարձութիւնը աւելի դրամի պէտք ունի, որոշեց առաջարկել Գաւառ. Ժողովին, որ վարժարանի աշակերտներուն գրեթէ ամբողջութեամբ աղքատիկ ծնողաց դուակ ըլլալու և աղքատաց եկամուտներուն 1909 տարիէն սկսեալ զգալապէս առատանալու պարագաները ուշադրութեան առնելով հաճի որոշել որ աղքատներու յատկացեալ եկամուտներէն ասկէ ետքը ամէն տարի համեմատական բաժին մը սահմանուի վարժարանի Հոգաբարձութեան պէտքերուն համար։ 1. Ժողովը տեղեկացաւ թէ Արարկիրի մայր եկեղեցիին վերանորոգութեան է նպատ Տ. Աւետիս քահանայի և ուրիշ աղգայիներ մը կողմէ հաւաքուած գումարէն 40 ոսկի այս շաբթու ղրկուած է Արարկիրի Առաջնորդարանը։ 2. Պատրուէք. ոսկիի երկու հատ չէք Առաջնորդարան բերած և անոնց վրայ, Համբարձում էֆ. Երամեանի զրկուիլը խնդրած ըլլալով, Ժողովը որոշեց զրկել տեղւոյն Առաջնորդարանին միջոցաւ։ Նոյն 200 ոսկիէն 100ը Համբարձում էֆ. Երամեանի անձին յատկացեալ է ու 100ն ալ անոր՝ ազգին սեփականելի վարժարանին պարագաներուն երկրորդ տարեվճարին։ 3. Կարդացուեցաւ քաղաքս մէկ տարուարձանին մէջ հաստատուած կոյսերու վարժարանի տեսչութեան շնորհակալութեան գիրը, Առաջնորդարանէ զրկուած տասը ոսկի նպաստին համար, ժողովը տեսնելով զատ զրաւեցաւ կալուածական և հաշուական խնդիրներով։

ԻԶՄԻՐԻ Վանքը.— Իզմիրցիները Մէնէմէնի Ս. Սարգիս եկեղեցին իբր վանք կ'ընդունին, և տարին գրեթէ ամէն եղանակներուն մէջ ուխտաւորութիւն պակաս չէ այդ քաղաքէն։ Մէնէմէնի հայ գաղութին ծագումը հաղիւ 300 տարի կայ։ Իզմիրի բարեպաշտ ժողովուրդը նիւթապէս ու բարոյապէս շէն ու պայծառ պահած է Ս. Սարգսի վանքը։ Հոն կայ դպրոց մը և տիրուն եկեղեցի մը։ Այս տարի ալ հանգիստաւոր կերպով տօնելու համար նոյն Սուրբին տօնախմբութիւնը, Առաջնորդ Սրբ զանը պիտի պատարագէ հանդիսաւոր կերպով և պիտի օծէ Օր. Ալեքսանդրա Դ. Գալպլիի կողմէ գծուած և նուիրուած Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման պատկերը։ Նոյն օրը բան տարբերութեան, աւանդական էհեկիկր կ'եփուի։

ԽԱՍՊԻՒՂԻ Թաղ. Խորհրդ. անդամներէն Յովսէփ էֆ. Մէրթինեան իր զաւկին ու թոռներուն հիւանդութենէն ապաքինելուն առթիւ ոչխար մը և քառասուն օքա հաց բաշխել տուաւ գիւղին աղքատներուն։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ Հայ-Հռոմէականներու Ս. Փրկիչ եկեղեցին Թաղ. Խորհուրդը բաղաքած է կղերականներ՝ Դալաթիա փոխադրուելու մասին արուած որոշման դէմ. ինչպէս նաեւ այն կղերականները որոնց բնակութեան շուրջը կը դառնայ խնդիրը։

* Ս. Յակոբայ հիւանդանոցի հոգաբարձութեան փոփոխին համաձայն, կ. Պարիրքարքարանի վարչական ժողովը նոյն հաստատութեան վիրաբուժական կարգեց Տօքթ. Զարդարեան էֆ.ն։

* Կ. Պարիրքարքարանէն ծանուցուած է Իզմիրի ժողովրդապետ Հ. Յակոբ Վ. Քօնանի թէ Հ. Յովսէփ Ծ. Վ. Պարիկեան տեղւոյն Առաջնորդ ընտրուած է։

ԿՈՒՍԿԵՌ.— Դալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ կիրակի օր տեղի ունեցաւ մկրտութեան հանդէսը Սմբատ էֆ. Քէսէճեանի երրորդ որդւոյն՝ կնքահայրութեամբ Լեւոն էֆ. Սէմէրճեանի։ Արարողութեանց կը նախագահէր քարոզիչ Տ. Գնել Ծ. վրդ., իր շուրջը ունենալով չորս քահանաներ, Դպրաց Դասը և բարեկամներ ու համակիրներ։ Նորածինը կնքուեցաւ Տէրան-Գասպար։ Այս առթիւ Դպրաց Դասին մէկ ոսկի նուիրեց կնքահայրը, և ներկաներէն Տէրան էֆ. Գասպարեան ալ 27 ղրշ.։

ՀԱՅՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ՄԱՏՆԱՆԵԼԻ ՊԱՐԱԳԱՑ ՄԸ

Գիւս Ժ. Պապի քահանայութեան յիսնամեայ Յոբելեանին առթիւ, կ.-Պարիրքը Տ. Գէորգ Սրբազանի նախագահութեան ներքեւ Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որուն մասնակցելու համար Ն. Սրբազնութիւնը Վենետիկի Մխիթարեանի ընդհանուր գործակալ Հ. Յուսիկ Ծ. Վ. Մերտպետը անդամ ընտրած էր։ Բայց հակառակ այս պարիրքարքական անօրինութեան, երբ Ցանձնաժողովի անդամներուն ցանկը Պարիրքարքարի դիւանէն կը յանձնուի Մեհմուտ Ախպար լրագրի ի տրատարակութիւն, իբր թէ մասնակցութեան հեռանգով, սխալմամբ Ն. Գրաքարտուութեան անունը յիշեալ լրագրի խմբագիրը կը մոռնայ հրատարակել, որով առաջին նիստը առանց Հ. Յուսիկ Վ.ի ներկայութեան կը կազմուի, և ապա Տ. Սապպաղեան Սրբազան յատուկ հրաւերով իր մօտ կանչելով յիշեալ վարդապետը և խնդիրը մասնաւոր քննելով կը յանձնարարէ յատաջիկային Ցանձնաժողովի մասնակցելու։ Հ. Յուսիկ այդ հրամանին հնազանդելով կը համակերպի մասնակցելու։ Եւ ահա երկու օր առաջ վերոյիշեալ լրագրին մէջ կը կարդանք Պաշտօնական Զեկուցում մը, ուր դիւանը ինքզինքը բոլորովին անպարտ համարելով. տեղի ունեցած սխալմունքը խմբագրութեան վրայ կը ձգէր, մինչդեռ չորս օր առաջ յիշեալ թերթը նոյն լուրերու շարքին մէջ իբր ծանօթութիւն տպէս գրած էր. «Ցարմար չէր ըլլար արդեօք, ասյն Ցանձնաժողովի անդամակցութեան Վենետիկի Մխիթարեանի անդամներէն մէկուն անունը գրելը։ Լսել է թէ, իրեն հարցուած ցանկին մէջ երբեք Հ. Յուսիկ Վ.ի անունը չկար. իսկ եթէ ըլլար, բնական է թէ այս ինքնաբերաբար դիտողութեան առարկայ եղած քննադատութիւնը չպիտի ընէր։ Թէպէտ այս պարագան առաջին միդադէզը չէ որ տեղի կ'ունենայ դիւանի պաշտօնէութեան կողմէ. ազէկ կը յիշեմ, երբ անցեալ տարի Տ. Սապպաղեան Սրբազանի Յոբելեանին առթիւ Ցանձնաժողովի մը կազմուեցաւ, կրկին այսպիսի անվայել ընթացք մը ունեցաւ Պարտ. դիւանի պաշտօնեաները հանդէպ Վենետիկի Մխիթարեանի, և ապա զգաստանալով, Հ. Յուսիկանէ Ծ. Վ. Թարգմանի առաջարկեցին անդամակցիլ. որ սակայն մերժեց, առարկելով իր զբաղումներուն և գործերուն շատութիւնը։ Հ. Վարդան Վ. Հացունին ընտրեցին։ Այս պարագաները և կամաւոր հակամարտութիւնները ըստ ինքեան շատ գէշ տպաւորութիւն մը կը ներգործեն հասարակութեան վրայ։ Մինչդեռ Տ. Սապպաղեան Սրբազան մեծ հոգածութեամբ և յարմար անօրինութեամբ հրանգ առած է այս պարագային, և ահա պաշտօնէութիւնն է որ կը խթթէ և կամ ձեռներեցութեամբ կ'ուզէ ընդմիջել Սրբազան Նախագահի անօրինութիւնը։ Անցնինք ուրիշ իւղութեան մը։ Հաղիւ տարի մը վերջը բախտ ունեցանք տեսնել կ.-Պարիրքարք Սրբազանի Յոբելեանի Ցանձնաժողովին հաշուետուցակը, որուն մէջ տեսանք որ նոյն Ցանձնաժողովը մի քան միջոցէ ամէնուն նուէրները նշանակած և միանդամայն մուտքաւածները երկրորդ անգամ յիշատակած է, իբաց առեալ Վենետիկի Մխիթարեանները, որոնց նուէրները կամաւորապէս և կանխամտածութեամբ չեն ուզած հանրութեան ներկայացնել։ Մխիթարեանները յատկապէս Տ. Սապպաղեան Սրբազանի Յոբելեանին առթիւ տեսակ մը պատրաստեցին, որուն մէջ Ն. Սրբազնութեան պատկերը և անոր գեղատիպ ձօնը դրին։ Արդեօք այս ալ սխալմունք մըն է, որ միշտ նոյն Միաբանութեան կը հանդիպի, և կամ թէ արժան չհամարուեցաւ այն թանկագին նուէրներու շարքին մէջ այս չնչին նուէրն ալ յիշել. այդ հանդէսին գլուխ-գործոցին հեղինակը և բարձր նուիրատուն նոյն Միաբանութիւնն է, աւելցնելով նոյն տեսակի հետ 200 ֆրանքի դրամական նուէր մը։

Պոակ

ԱՒԻԼԱՆԻ նոր թիւը կը բովանդակէ հետեւեալ յօդուածները. Նամակ Զինաստանէն (Սամանցի վանահայրերը ի Շանկայ).— Ֆրենկի հաշուական նոր դրութիւնը.— Պատուղներու սպառման յաւելումը Եւրոպական հրապարակներու վրայ.— Մեսոպոտ հրապարակը 1907ին.— Հաշուական Բաժին.— Նմոյշներ առեւ. Թղթակցութիւն (Գերմ.).— Իրաւագիտական երկու հարցումներ.— Կանեփէն կաւ հանելու կերպը.— Դատական քրոնիկ.— Աւեւտուրի կեանքը գաւառներու մէջ.— Թիֆլիսի հրապարակին տարեկան ընդհանուր վիճակը։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլսոյ Երաժշտական Ընկերութեան երրորդ նուագահանդէսը երէկ գիշեր տեղի ունեցաւ փայլուն յաջողութեամբ մը։ Խուռն և ընտրեալ բազմութիւն մը, որուն կէսն աւելին հայ երաժշտասէրներէ կը բաղկանար, լեցուած էր Իւնիօնի շքեղ և ընդարձակ օրահը, հակառակ օդին խստութեան։ Ցայտագրին գլուխը կը գտնուէր ուսա մեծ երգահան՝ Զայքովսքիի յօրինած Սենֆոնիի Բարէքիիը, որ մեծ ճարտարութեամբ և հնարալի կերպով նուագուեցաւ, հմայիչ տպաւորութիւն մը ձգելով ներկաներուն վրայ։ Անմահն Զայքովսքիի երաժշտական վերջին գործն է Սենֆոնիի Բարէքիիը, 1893ին գրուած։ Նշանաւոր ուսա երգահանը ամենադա աշխատութեամբ կը պատրաստէր այդ գործը, կարծես նախզգալով թէ ժամանակ չունէր, իր վախմանը մօտալուտ ըլլալուն համար։ Արդարեւ, իր երաժշտական վերջին գործին հրապարակումէն քանի մը օր յետոյ Զայքովսքի կը մեռնէր, անմահաց անուն մը թողլով երաժշտական պատմութեան մէջ։ Զայքովսքիի կարգին յետոյ յաջորդաբար նուագուեցան Մաքս Պրուխի Գոլ Նիտրէյը (երգական պաս) թաւշաձայնով և նուագախումբով. Սէզար Ֆրանքի Ռեսամը սիոնը (սէ-ֆոնիք կոտ). Մասքնէի Էրինիսը (կրօնական և պատմական տեսարաններ). Նուագախումբը կը վարէր Գ. Նավա, որ արդէն իսկ պէտք չունի գովեստի, իր համբաւով հարատարութեան համար։ Շնորհաւորելի է երէկի նուագահանդէսին մէջ ձեռք բերած արուեստական յաջողութիւնը։ Սակայն պէտք է խոստովանիլ որ Թաւշաձայնքար Գ. Սթանօ իր հմտաւոր բարձրութեան մէջ չէր գտնուեր երէկ գիշեր, հակառակ ճարտար նուագող մը ըլլալուն։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, փետր. 9)

ՓԱԽՁՈՂ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐՆԵՐ

ՊՈՐԼԻՆ, 8 փետր.— Գերլինի մէջ մեծ յուզում պատճառեց Սիկմունդ Ֆրոյտի երկի սեղանաւորին փախուստը։ Միեւնոյն անունը կրող սեղանաւորական հաստատութեան մը տէրն էր որ չէ կրցած, կ'ըսուի, իր գործառնութեանց չափազանց ընդարձակութեան պատճառաւ, ամանկութեան առաջքն առնել։ Շահագիտութեամբ մեծ վնասներ ալ կրած է։ 30 տարեկան է և ութ տարի առաջ Համբուրկէն հոս գալով պանքա մը հաստատած էր և կալուածի վրայ փոխառութիւններ կ'ընէր։ Ֆրիտպերկ երկու տարի առաջ օթօմոբիլի գործարան մը բացաւ, և հակառակ իր ակնկալութեան, մեծ վնասներ կրեց։ Բանի մը տիս առաջ ալ մեծ ապարան մը հաստատեց, մինչ իր պանքան կը շարունակէր գործել։ Կ'ըսուի թէ Ֆրիտպերկ Լոնտոն գացած է։ Գերլինի զբօսական շրջանակներու մէջ ծանօթ էր. և շարունակ կը յանախէր զբօսավայր մը, ուր «Գոնդէն» ախաղօրը կուտային իրեն։ Ֆրիտպերկ մեկնելէն առաջ գրած է իր փաստաբանին թէ ճամբորդութենէն վերադարձին ամէն ինչ պիտի յայտնուի։ Առջի օրը իր գործատեղիին մէջ կը գործէր կանոնաւորապէս. երէկ յանկարծ բռած է իր բազմաթիւ պաշտօնեաներուն թէ — եռայարկ մեծ չէնք մըն էր իր պանքան — այլեւս պէտք չունին շարունակելու, վասն զի Պանքան իր վճարումները պիտի դադրեցնէ։ Բացը 2½ միլիոն մարք է կ'ըսեն։ Վնասուողներէն մեծ մասը գաւառացի ուանդաւաններ և միջին կարգի վաճառականներ են։ Մայրը այսօր Համբուրկէն հեռագրով ծանոյց ոստիկանութեան որ առնելիքներուն պէտք է սպասեն։ Մօտերս պիտի կարգադրուի իրենց հաշիւները։ Ուրիշ հեռագրով մը ալ կ'ըսէ թէ քիչ օրէն մէկ միլիոն մարք պիտի ղրկէ պանքային հաշիւները կարգադրելու համար։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Ֆրիտպերկ անձնասպան եղած է։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 փետրուար.— Մասնցի դրբոդին և նաւային մեծ Ընկերութեան հաստատիչ Զ-րյա Մորս, որ յանկարծ անհետացած էր Նիւ-Եորքէ, երէկ իրիկուն Քամբանիա շոգենաւով Անսէնդուան հասաւ, երբ ըսին իրեն թէ Նիւ-Եորք իր Տունը գրուի տակ առնուած էր, պատասխանեց թէ անթել հեռագրով մը լուր ղրկած էր Ամերիկա թէ լմնդիրը պիտի կարգադրուի և թէ նպատակ ունի մէկ շաբաթէն Ամերիկա դառնալ, իր փակուած պանքան վերատին բանալու համար։

ՕԴԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԵՆՆԱ, 8 փետրուար.— Սաստիկ ձմեռ մը կը տիրէ բովանդակ Եւրոպայի մէջ. ամենուրեք բուռն փոթորիկներ, ձիւնի մրրիկներ, յորդ անձրեւներ և հիւսիսային ցուրտ հովեր։ Բեդերպուրգէն մինչեւ Բեչդա հաղորդակցութիւնները չափազանց դժուարացած են ձիւնի պատճառաւ։ չատ քաղաքներու մէջ հովին ստեղծութենէն ատնիքներ կործանած են, փողոցներու անցուդարձը վտանգաւոր ընելու ատիճան։

ՅՍՈՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 10 փետր.— Սակարանին մէջ ընդհանուր արամադրութիւնը չի բարձրիր և ծանրութիւն մը կը տիրէ։ Դրծերն ալ չատ սահմանափակ են։ Մարդիկ գործերը, Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին մէջ եկամտի տուրքին վերաքանութիւնը, Լանտանի և մանաւանդ Պերլինի մէջ գրամական վիճակին ձգտումը անպատատարութիւն մը կը գործեն հրապարակին վրայ։ Ֆրանսական Ռանդը կը պահէ իր առջի օրուան դիրքը, բայց օտար արժեթուղթերը կը վատառուին, մանաւանդ ռուսական արդիւնները։ Օտ. Մարքալը՝ 96.15։ Ռիօ Թինթոն քսան ֆր. ալ կորսնցնելով 1633 եղաւ, վասն զի պղինձը 61.10էն 59.15ի իջած էր։ Պալիա Գրաբայոն հատատուն է՝ 452։ Լանտանի Սակարանին մէջ հանքային բաժնեթուղթերու հաշուեյարդարումը բաւական դիւրութեամբ կատարուեցաւ, բայց հրապարակին վրայ ծանրութիւն կը տիրէր։ Անգլիական քանսոլիտներ կը «բաւան» կորսնցուցին։ Ամերիկեան հրապարակը միշտ դէր է։ Երկաթուղիներու հասոյթները կարեւոր նուազումներ կրած են։ Ամերիկեան արժեթուղթերը մինչեւ հաշուով մէկուկէս «բաւան» կորսնցուցած են։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Ամերիկեան երկաթուղիներու Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ հիմա Մ. Նահանգաց մէջ վառատարքարձ 400,000 վագոններ անգործածելի կը մնան, մինչդեռ անցեալ տարի նոյն միջոցին 100,000 վագոնի նուազութիւն կար։ Հրատարակուած բոլոր արդիւնքները հասոյթի նուազութիւն ցոյց կուտան։

ՊԵՐԼԻՆ.—Դերմանիոյ գանձային նախարար Գ. ֆն Շդէնկէլի յաջորդին ընտրութիւնը կ'երեւայ թէ բազմաթիւ դժուարութեանց կը հանդիպի։ Ան գիւլով իլանը, այսօր, այդ մասին երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Վիւրդէնպէրկի նախարարապետին հետ։ Դանձային նախարարի պաշտօնին ամէնէն աւելի ընտրելի կ'երեւայ Պաստէնի ելմտական նախարար Գ. Հանոնգէլ։

ԼԻՒԼԻԲՈՒԼ.— Եգիպտական բամպակներու գիները նոր անկում մը կրեցին։ Աղեքսանդրիայէն կը հեռագրեն թէ գործ չըլլար և թէ ապրանք ծախողներուն դէմ գնող չկայ։ Այդ անկումը չափազանցուած կը նկատուի և թէ գիները պիտի բարձրին գնուելու։

ՈՒԹԵՐՍԹՈՒՐԳ.— Նովոյէ Վրեմիա կը ծանուցանէ թէ Վիեննայի ռուս դեսպան իշխան Ուրուսով մօտերս եւս պիտի կոչուի, սակայն իշխանը տեղեկութիւն չունի այդ մասին։ Արդէն ինֆլուենցայէ կը տառապի և քիչ օրէն Բեդերպուրգ պիտի ուղեւորի արձակուրդով։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ-Հունգարիոյ պատերազմական նախարար ֆոն Զքոնայէի դիրքը խախտած է, վասն զի Հունգարացիները չեն ընդունիր անոր պահանջմամբ ապաներու Թաշակը աւելցնելու համար։

ՍՈՖԻԱ.— Գ. Ռիզով Հռոմի պուլկարական գործակատար անուանուեցաւ։ Լոնտոնի գործակատար Գ. Զոքով Բեդերպուրգի գործակատար կարգուեցաւ և արտաքին գործոց նախկին նախարար Գ. Սգանիքով ալ Բարլին։ Իսկ Գ. Զուլտաշիւ ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նաւային շինութեանց մեծ ատելը՝ Լայն, Անգլիոյ ամէնէն հին հաստատութիւնը, դադրեցաւ իր վճարումներ։ Հինգ հազարէ աւելի գործաւորներ ունէր։

ԲԱՐԻԶ.—Զեան փոթորիկներ ծագած են Ֆրանսայի հիւսիսային կողմերը։

—Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը յուլիսի կէսին համար կը պատրաստէ երեսուն միլիոն տոլարի նոր փոխառութիւն մը՝ հարիւրին հուկէսով։

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
Eau Avellane

ՏՕԹՔ. Բ. ԹԷՕՏՕՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՃԻ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՀԱՍԻԷՐԱՑՈՒԱԾ

Պատրաստուած

Քիմիագէտ ԼԷՕՆ ԻՐԻՆԷՕՑԻ կողմէ

Արծաթ շքարտէ պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մաղերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ ամբիճանաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերթափոխութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 Ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Դոլմա-Պահչէ
ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Գալաթա, Եէնի Ջամի
ՄԱՍՆԱՒԱՐԻՔ՝ Բերա, Շիտակ Ճամբան Թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՍԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Առալիա, Առանա, Այտրն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Ադէքսանդրիա, Էսքիշէհիր, Էնկիւրի, Գաղատա, Գասրա, Պէյրութ, Գրուսա, Դամասկոս, Դամբէմտէ, Դավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Իսմայլիա, Գոնիա, Լառնակա, Լիմասոլ, Դաշիրէ, Մէրսին, Միտիլլի, Մանասէր, Նիքոսիա, Ուշակ, Բոր-Սախտ, Սելանիկ, Սամսուն, Սիվաղ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւտարի։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գոնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժէթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը ղրկէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրինակներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժէթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կըռոներներ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, տեղական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժէթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողի։ Արժէթուղթերը կը պահուին Զէյթիւնա արկղամուրերու մէջ հատատուած մանուռոպէտ չինուած նկուղներու մէջ (պետոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վերոհիշեալ թուանշանները մէջ եղած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդուած արժէթուղթերուն կտրոնները, կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրոններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագրին համաձայն։ Անոր տերոյ հաշոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագրով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժէթուղթերուն կտրոնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը ղրկուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժէթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղէքսանդրիա, Դամիրէ, Իզմիր, Պերութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Գրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Ցանկներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշոյն անցուած, կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յանախորդները, որոնց արժէթուղթերը է պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գան ետ տեղերէն առնել կամ իրենց հաշէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ տարբերական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարմը արժէթուղթեր, ինչպէս Բուլկարիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէյտ Ֆոնտէի Ցունասանի ազդ. Պանքային պարտատոմսերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժէթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը առանձնէ արժէթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կտրոններու նորոգում, եւն., մասնաւոր սակագնի մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժէթուղթերու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և չատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը ղրկէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժէթուղթերու կտրոններ։ Իր մնացուկներուն մէջ գտնուած արժէթուղթերուն կտրոնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտատոմսերու, 1901-1905թ 4% Օսմ. փոխառութեան պարտատոմսերուն 6% փոխառութեան պարտատոմսերուն եւ Բիսոր Նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտատոմսերուն կը բռնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հատատած է Սակարանի արժէթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանիմէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան մէջ ոչնչացուա, այսինքն վնասման դէմով։ Ապահովութեան սակը. որ փոփոխական է, էր Խղորդուի ուղղին։ 50—2

* *

ԲՐԻՏԻՇ ՅՕՆՍԻՒ ԷՅԻԹԻՍԻՆ

3% տոկոսաւոր և պարգեւաւոր ոյժ պարտաթուղթերուն, 1886ին և 1893ին չորրաբերութեան հանուած, ամորթիսմանի վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1908 մարտ 1ին։ Այս առթիւ Օսմ. Կայս. Պանքան Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին, Գալոսոյ իր գործակալութեան և Բերայի իր մասնաճիւղին մէջ կ'ապահովագրէ այդ պարտաթուղթերը, հարիւրին հարիւր վճարուելու (250 ֆրանք) վասնդներուն դէմ, չափաւոր գնի մը փոխարէն 30—3

* *

Ազդ.—Թէմպէքիի Բրիոորիթ 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1907 փետր. 1/14ին ուարտաղայդ պարտաթուղթերու 18 թուակիր կտրոնները եթէ երբեք մինչեւ յառաջիկայ 31/13 փետր. չներկայացուին, չնշուած պիտի համարուին։ 10—8

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սկիանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բագրաս, Վոլո, Շիրա, Բալամաթա, Քանէ եւ Քանիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 արամիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը ղրկէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յանախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուղղած առանը եւ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրոններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

ԱՒԱՆԴԻ ՆԻՒԹ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուղղած առէն դրամ քաշելու պայմանաւ. 3%
Վեց ամսուան համար 3½%
Մէկ » » » 4 —
Երկու » և աւելի 5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տեսակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յանախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տեսակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ գումար 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—16

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԳԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը նուազագոյնի կը դնէ 9000 լիրայ տենաթիւրան ալիոյ «Թիբ Ռէժի Ֆրանսէզ» կոչուած, և %ին 75 մէթիլէնէ և %ին 25 սպիրտէ բաղկացած, առանց ծախքի յանձնելի Ղալաթիոյ քարափը. երկու անգամէն, 4500 լիտրը՝ 1908 մարտ 1/14ին, իսկ մնացեալ 4500ը՝ յուլիս 1/14ին։ Առաջարկները կնքեալ պահարանով յղուելու են, ոսկեդրամի հաշուով, մինչեւ 1908 փետրուար 6/19 կէսօր, Հանր. Պարտքի Վարչութեան։ Նուազագոյնը որոշուած է կատարել կէս օրէն յետոյ ժամը 3ին և Վարչութեան որոշումը պիտի յայտնի 1908 փետրուար 7/20ին։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ նուազագոյնին, վարչութեան կեդր. Սնտուկը պարտին աւանդ ձգել իրենց հայթայթելիք ապրանքին արժէքին 10%ը, իբր երաշխաւորութիւն իրենց առաջարկին։ Վճարումը պիտի կատարուի ապրանքին յանձնումէն յետոյ, որուն ընդունելութիւնը պիտի կատարուի Վարչութեան փորձագէտին կողմէ քիմիական վերլուծում ըլլալէ յետոյ։ 10—2

24/6 փետր. 1908

* *

Ազդ.—1890թ Օսմանիէ 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ պարտաթուղթերուն 36րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի Հանր. Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղին, Ճրագալօղլու փողոց, Պոլիս, 1908 փետր. 31/13 մարտին։ 20—2

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.եռու երթեւեռ. 1907 սեպտ. 14 (Ն. Տ.) շաբաթ օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՃԼԻ — ԶՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ	Կոխմբ. 623 Ապր. եւ Ճմբ.	
Կայարան		Առաւ.
Գոնիա	մկն.	12 30
Գաշին խան		1 1
Զումբա		1 45
Արբգ Էօրէն		2 13
Մանասուն		2 42
	ժմն.	3 13
Գարաման	մկ.	3 28
Սիտրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 25
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 0
Զուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	6 20
ԴԱՐՁ	Կոխմբ. 623 Ապր. եւ Ճմբ	
Կայարան		Իրիկուն
Զուլկուրլու	մկն.	6 35
	ժմն.	6 53
Էրէյլի	մկն.	8 50
Ալաճա		9 11
Այրանճա-Տէրպէնտ		10
Սիտրօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 7
	մկն.	11 22
Մանասուն		11 55
Արբգ Էօրէն		12 24
Զումբա		1 —
Գաշին խան		1 36
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	2 5

50—8

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՓԵԱՆ ԵՒ ՀԱՍ.

Ն. ԲԱԳԻ ՍՈՒՐՆԿ.

ՍՊԱՍԱՒՈՐ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Փետր. 18ին, Ժօնի, Մարսիլիայէն
Փետր. 24ին, Իմբերդի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Փետր. 11ին, Միկիրէի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։
Փետր. 12ին, Գրապանդ, Անվերս
Փետր. 19ին, Ժօնի, Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիք
Փետր. 25ին, Իմբերդի, Մարսիլիա
Փետր. 25ին, Եմիրդ, Անվերս

Ա. կարգ Բարձրի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարձրի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիբերի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալ Ֆրանսիսկոյ Ֆրանճեսկ քաղաքին վրայ։
15 50—31 Թ. ՌԷՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ 2/14 եւ 1320 Սեպտ 20 բուսիր Ճերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակ, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հեռաւոր հասցէներուն

Գալիա, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Գալիա, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պանկէ Գրաբ. Թրամաւէյի համբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Գալիա, Մ. Ի. Սառաֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէճ Գրաբ Թիւ 10։
Գալիա, Ապտի պէյ եւ Ընկ. Վէրնէյէլիէր փողոց։
Գալիա, Գ. Ս. Այմէլէզլու, Էմին-Էօնիւ Պահչէ Գրաբ. Իզմիր փողոց։
Գալաթիա. Ալեքսանդր Անաստասիաս չուկայի հրապարակ։
Գալաթիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մօսա Հասանէֆ։
Գալաթիա, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Էրզնգիւղ, Թէօֆիկ Եոսնիքէա, Նամակատան մօտ։
Շիւլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյոլիքաէրէ Հասաէսի, Թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Բէնաիք, Բ. Մօմմարիրա։
Մեծ Կղզի, Ռէսսալ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիաէս, Կայրանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Բէյլէճեան էֆ.։
17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՀԱՒԱՍԻԿ ԳԻՐՔ ՄԸ

ՈՐՈՒՆ ԱՆՊԱՏՃԱՌ ՊԷՏՔ ՈՒՆԻՔ
ՁՈՐԵՔԼԵԶՈՒԵԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ - ԳԱԶԱՆԵՐԷՆ - ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ - ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ

Զ.Տ.Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

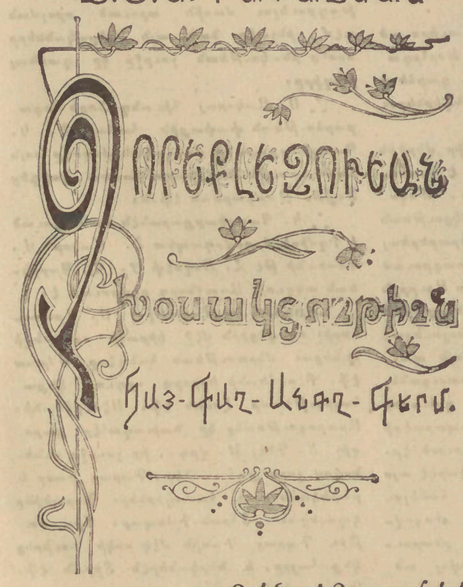

Սոյն կարեւոր գիրքին չնորհիւ կարելի է թիչ ժամանակի մէջ սահուն կերպով խօսիլ և թղթակցիլ վերոյիշեալ լեզուներով։

Զորեքլեզուեան խօսակցութիւնը անհրաժեշտ է ոչ միայն ամէն դպրոցականներու, ըլլան արական, ըլլան իգական սեռէ, այլ և բոլոր չափահասներու և գործի մարդոց համար, որովհեւեւ իր մէջ կը պարունակէ բոլոր կարեւոր խօսակցութիւններն առեւտուրի մէջ, յցելութեանց, ճամբորդութեանց ժամանակ, այլ և այլ արհեստաւորաց հետ եւն. եւն.։

Ի մի քան Զորեքլեզուեանն այնքան պէտքի գիրք մը է որ անհրաժեշտ է որ ամէն ուսեալ և չափահաս անձ, վաճառական, դասատու, դրագիր եւայլն հատ մը ունենայ դրպանը։ Գին 12 դահեկան։

ԳԻՆ 12 ԴԱՀԵԿԱՆ

Կը վաճառուի Գալոյոյ կողմ բոլոր գրավաճառաց քով, Ղալաթիա՝ նախկին Վրոյրի թղթավաճառանոցը, Բերա՝ Վայսի քով, Պոն Մարշէն, Գալաթա Սարայի դէմ և Սրլանտիի քովի լրագրավաճառաց քով։ 10—6

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՔԷՆ

ՍՈՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ
ԸՆԴՄԷՋ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Ոսէտայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիտա	4311	Հիսարլիք	1531	Մարսէլլա	3709	Սարֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տամինա	938	Հինաու	3720	Մրգատաս	3557	Տիբիր	1735
Անճէլա	1541	Տուրա	2383	Հորոթիս	1600	Մրլա	1057	Սիլվիա	119
Աթիստաք	2277	Տրաքտ	1713	Հումազեց	595	Մանդէպէլլա		Սգէրա	1209
Գասանս	1822	Տինամա	504	Իակօ	2354	Մուսթիլլա	3419	Թասոս	1323
Գարտաֆնա	1264	Էպգա	3464	Իտահօ	5540	Նէգրա	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Գէֆֆալա	4481	Էլտանքաս	1520	Ճիլնա	1030	Օսիս	4100	Թանքա	3327
Դէլլա	1871	Էրգաքա	1841	Քէլէս	053	Պէնիաշիս	4036	Թալէաս	1470
Գալիքաս	1837	Տիաս	954	Քալիրին	2307	Օրլանտա	1535	Ուրպինս	249
Գարէս	1244	Թինլանա	1828	Քոնճա	1700	Պալերմա	1637	Վասա	1914
Գաղա	1094	Տլամինկա	349	Լէս	1053	ալս	510	Վալս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանչիսքա	4582	Լէբանթա	2272	Ռիալճա	329	Վալիթուրն	289
Սուէթա	1831	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1648	Ռինալտա	1553	Եէաս	1350
Գալատաս	4235	Եկիանս	1148	Լաքէնս	8191	Ռալս	613	Զէրտ	120
Գանկա	2905	Կաղա	1011	Մալտա	724	Ռաֆէա	1789	Թարս	
Գաբաս	895	Կրատաս	1695	Մարէնկա	1273	Բազարճիք	136	Մալտն	

Ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած են.
Գլիս չոգենաւը, նաւապետ Արմաթրանկ։
Ալիբրս չոգենաւը, նաւապետ Լայլթոն։
Ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս կը սպասուին.
Մորոֆֆս չոգենաւը, նաւապետ Գոքսկէ։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԵՐԻՋՕՏ
Թիւ 22-24, Գիւլիւք Մէլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—37

Ի Լ Ա Ն
Խազինէի Խասսայի Շահանէ

Խազինէի Խասսայի Շահանէ տէրտէրի իլիւն պիր սէնէի քամիլէ զարիւնտա միւպահաս օլունանաք գէթէն ոգ իլէ հարը տիւփիրկէ մէվգրի միւնագասահա գօնդլաճարնտան չէրահիը միթէֆէրիակը անլամագ վէ միւնագասահա տարէլ օլմագ իսթէէնէրէրին եիւղագ օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ ագչէսինի վէ ահ միւթէպէր քէֆիլէթնամէի միւսթասհրպէն սահի օնա գասար Խազինէի ճէվիլէի միւշարիլէյհահա կէլմէլէրի իլան օ. լունները։
Ցի 26 քան. սանի 323 3—2

Ի Լ Ա Ն
Շիրէթի Խայրիէսէճ

Շիրք'թաք մասիւղ նուամանէթինէ մուվաֆֆագ օլարագ էն պիրինճի ճիսսէն օլմագ իւզրէ, մօսգօֆ նէգթի 2500 ֆիլօ, ինկիլիզ պէգիրի 600 ֆիլօ. չիր պէգիր 800 ֆիլօ. գանանմրշ պէգիր 2500 ֆիլօ. ալէա իսթիւրէ 8000 ֆիլօ. գապ-իսա թիւրէյ 2500 ֆիլօ, Թօրրագ սարբար 300 ֆիլօ, Թօրրագ ալչար 300 ֆիլօ, ղէնթաան եաղը 25,000 ֆիլօ։

Շիրքէթի Խայրիէ վարօրարը իչուն լուզումը օլուպ պաւատէ ճիւն վէ մէգ տարը մուհարրէր մալղէմէնին պիլ միւնագասա միւպահաս օլունանաղը վէ սէ նէի հալիէ չուպաթնէն եէտինճի բէնճ չենպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վերիրէ ճէլի հիւէթէ իթթարնա Թալիպ օլանլարն սէրօղիթօ ագչէսինի միւսթահրպէն եէվմը մէղգիւրէ գասար բաղար իրթէսի վէ բէնճէնճենպիհ կիւնլէրի Շիրքէթի մէղգիւրէ մէեմիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ իսլէմէ լէրի իլան օլունները։ 5

* *

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի չոգենաւերու ժամանակացոյցերուն տպագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ նուազագոյնի մէջ. Նուազագոյնին մասնակցիլ ուզողներն կը խնդրուի Շիրքէթի Խայրիէի վարչութեան ներկայանալ երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը, 20 օսմ. ոսկի երաշխաւորութեան գումար մը բերելով իրենց հետ։ Վերջնական նուազագոյնը տեղի պիտի ունենայ 1908 փետր. 11/24ին։ 10—4

* *

Ազդ.— Թիւ 36 չոգենաւակը, ուղղութիւնի գործարանին առթիւ խարդախած է, աճուրդով ծախու է մինչեւ 1908 Փետրուարի վերջը։ Անոնք որ կը փափաքին յիշեալ չոգենաւակը գնել կամ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ առնել, կրնան դիմել Շիրքէթի Խայրիէի Վարչական Խորհուրդին։ 10—5

* *

Ազդ.—Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը աճուրդի միջոցաւ ծախու կը հանէ իր 18, 20 և 23 թիւ չոգենաւերը իրենց մեքենաներով ու կաթսայով, մինչեւ 1908 փետր. ամսուն վերջը։ Անոնք որ գնել կամ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնել կ'ուզեն, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը կրնան դիմել Շիրքէթի Խայրիի վարչութեան։ 10—6

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ճամբարդ եւ ապրանք փոխադրող ոգեղեն։

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէգի	Նայագարա
Մինոս	Էսկիսիս
Բալտէս	Գուլգիս
Փիլոքս	Մաէրիս
Նարտզօն	Ֆայրէի
Նավարին	Ֆաուս
	Թիպս

Առաջին կարգի չոգենաւերը շատ հարմարաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեղալէի ունին։

Երկրորդ կարգի չոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեղալէի չունին։ ագէրիթ Կ. Գալաթ Լիվորնու Ա. կարգի գին է 5
» » Բ » » » 11

Կը խնդրուի վճարողներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մօտը հասնելու համար իրենց հրահանգները ոգեղեն չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈՂ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուիթալ խան Գանէլ գաբաս, Գալիս
ՃԷՄՍ ՄՕՍ ԸՆԿ.
50—50 31 Ճէմս Սդրեդ, Լիվերպուլ

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԻՐԹՕՆԸ (86)

ԺԱՌ ԳՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

Ը.

Հեգնական ծիծաղ մը կ'ուտենար Լիւսիէն, խորհելով որ Մարթ մերժած էր իր սէրը։ Նոյն հեգնական ծիծաղը կը տեսնուէր դէմքին վրայ, մարքին առջեւ բռնելով Ալպերը, որ կը սիրէր մանկամարդ աղջիկը։ Լիւսիէնի աչքին առջեւէն կ'անցնէին Մարթը, մայրը, կոմսը, որոնք Վիկթորանչի իրենց բնակարանը հասած ատենին անլուրջ պերճանք մը ցոյց կուտային, որուն վրայ կը նախանձէր Լիւսիէն։ Բայց հիմա մասվի կ'ըսեր թէ ալ եւս չէին կըրնար չյանցնել զինքը, մեծ հովիւ առած։ Ինք Լիւսիէն էր որ կը սիրաշահեր առանց վրայ։

—Ա՛հ, չպիտի կրնան ալեւոր գառոդաւորութիւն ծախել ինծի, եթէ չեն ուզեր որ իրենց ուզածի նման այդ բանը։

Ու Բիէր Մօրանը հարցուփորձ կ'ընէր, իր կարգին անոր կրկնել տալով միեւնոյն բաները։ Բիէր Մօրան կը խօսէր, առանց նշմարելու այն դիւային ժպիտը, որ իր պատմութիւնը առաջ կը բերէր երիտասարդին դէմքին վրայ։

—Վիլֆրանչ հասնելուս՝ իմացայ որ կոմս որ Ռիպիէր իր զաւակին տեղ դրած էր Մարթը։ Այն ատեն խորհեցայ թէ իրաւունք ունէի երեւան ելլելու և աղջկանս երջանկութիւնը խանգարելու, որ առանց ինծի ալ երջանիկ էր։

—Աղտոնվ էք երջանիկ ըլլալուն, պատասխանեց Լիւսիէն, որ երբեք գոհ չէր մնացած խնդրին այդ կերպ լուծումէն։

—Այնպէս հաւատացին ինծի, և դուք ալ...

—Օ՛հ, ես բան մը չեմ հաւատար։

—Ինծի ըսին թէ կոմսը ճշմարիտ հայր մըն էր անոր համար։

—Սամվդ է։ Ցանախ տխուր տեսած եմ Մարթը։ Պարոն որ Ռիպիէր հպարտ և վայրագ անձնասիրութիւն մը ունի։

—Բայց Մարթ իր մօր քովն է։

—Օ՛հ, այդ մայրը. երեւնալու տենչն ու անհիմաւորութիւնը երբեմն կը խեղդեն մայրական զգացումը։

Լիւսիէն հանոյք կը զգար Բիէր Մօրանի կասկածը հրաւիրելէ և կարծեցեալ Ռիպիէր կոմսուհիին վրայ գէշ խօսելէ։

Այդպէս չարժելով Լիւսիէն ոչ է որոշ նպատակ չունէր։ Բայց ջղացքին արկածէն է վեր՝ այնքան լուռ նուաստացում մը կրած էր որ անխուսափելի ուրախութիւն մը կը զգար ուրիշները որ հոմարհելուն մէջ, յաջորդ տալու համար իր վրէժխնդրութիւն և նախանձին։ Հակառակ իր կամքին, չէր կրնար մոռացէն հանել Ալպերը, և բոլորովին մոռնալ իր նախկին վրէժը։ Որ անուրջի մը մէջ թաղուած էր իրիկուան այդ պահուն, երբ մութը կը կոխէր տակու։ Հիւանդը, մտահոգութեան մատնուած բոլորովին, լուռ կը մնար։ Լիւսիէն ալ երազուն վիճակի մը մէջ թաղուած էր։ Լիւսիէնի աչքին առջեւ կուգար այն փոթորկալից տեսարանը, որ Մալկի մէջ պատահած էր, երբ իր քուլէնէն բացատրութիւններ պահանջելու գացած էր։ Ալպերի հետ պաշարած. բայց իր քուլէնը յաղթական հանդիսացած էր։ Այնուհետեւ շատ մը դէպքեր պատահած էին։ Լիւսիէն ուրիշներու, ինչպէս նաեւ ինք զինքին խաստացած էր ուղիղ ճամբուն մէջ մտնել։ Բայց այդ պահուն իր խոստումները չէր յիշեր ալեւոր։ Ցանկութեան մատնուած, Ալպէր կ'ըսէր մտովի, երբ թէ Մալկ գտնուէր, անոր հետ ուտեցած ըլլան վիճաբանութեան օրը։

—Դիտես թէ ո՛վ կը սիրես։ Աղջիկ մը որուն մայրը կ'տպրի իր ամուսինը չեղող մէկու մը հետ։ Իրաւ է որ գեղեցիկ զգեստներ կը կրէ և պերճանքի մէջ կ'ապրի, բայց սիրելիս, ամէն ոք չպիտի ուզէր այդ դացէն ուտել։

Յաջորդ օրը, միեւնոյն նիւթին վրայ խօսակցութիւնը վերսկսաւ Բիէր Մօրանի ու Լիւսիէնի միջեւ։ Երիտասարդ ուսանողը այս անգամ աւելի չբաւական չեղաւ մը խօսցաւ Տէր և Տիկին Ռիպիէրի վրայ ու նշանակալից խօսքեր ըրաւ։ Մանրերուն տակ ծածկուած դէշ կրքերը նորէն արթնցած էին Լիւսիէնի օրտին մէջ։ Բիէր Մօրանի յայտնութիւնները եղած էին այն խանձարը, որ մարած կրակը կ'ուռճարձնէ։ Լիւսիէն հարցումներ կ'ուզղէր Բիէր Մօրանի, և իւրաքանչիւր պատասխանին հետ կը ստդեցնէր այնպիսի խօսք մը որ չարութեամբ ուսդրուած էր։ Ռիպիէր ընտանիքին գործերն ու շարժումները անմասամ կերպով կը մեկնէր։

—Ձեր կինը հարատութիւն ունէր մի. Թէ, հարցուց Լիւսիէն։

Բիէր քանի մը երկվայրկեան վարանեցաւ, պատասխան մը տալէ առաջ։ Տիկին Գուասիէր հարատութիւն ունեցած էր, սակայն ինք Բիէր Մօրան մսխած էր զայն։ Ի վերջո